

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА ДРУГИМ РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ (МАГІСТР) НА ТЕМУ:
**«ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ У
КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ»**

Виконав: студент 6 курсу 635 МЗ групи

галузь знань:

28 Публічне управління та адміністрування
спеціальності:

281 Публічне управління та адміністрування

Кішко Дмитро Андрійович

Керівник:

кандидат політичних наук, доцент

Бондар Ганна Леонідівна

Рецензент:

кандидат наук з державного управління, доцент

Штирбов Олександр Миколайович

Миколаїв – 2022 р.

Т

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	5
1.1 Джерельна база, основні поняття та категорії дослідження.....	5
1.2 Законодавча та нормативно-правова база протидії нелегальній міграції у контексті євроінтеграції.....	21
РОЗДІЛ 2. СВІТОВИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ.....	30
2.1 Міграційна політика США, Великобританії та Канади.....	30
2.2 Засади та методи реалізації міграційної політики Європейського Союзу....	38
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	49
3.1 Проблеми, тенденції та механізми реалізації державної міграційної політики щодо запобігання появі нелегальної міграції в Україні.....	49
3.2 Шляхи вдосконалення державної міграційної політики щодо запобігання появі нелегальної міграції у контексті євроінтеграції.....	56
3.3 Реалізація міграційної політики у Миколаївській області.....	60
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах тотальної глобалізації, великого значення набуває мобільність населення. Міграційні процеси у сучасному світі набули величезних масштабів. Значна кількість мігрантів має статус нелегалів. Міграція спричинена багатьма причинами, зокрема, й нерівномірним розвитком країн світу. Відповідно нелегальна міграція спричиняє багато викликів для країн з розвинутою економікою, куди постійно спрямовуються міграційні хвилі. Вона створює надмірне навантаження на податкову систему країн, спричиняє зростання наркоторгівлі, організованої злочинності, терористичних актів у європейських та інших країнах світу.

Нелегальна міграція також створює багато загроз для національної безпеки України. Україна вбачається нелегальними мігрантами як транзитний коридор на шляху до Євросоюзу. Водночас легалізація частини нелегалів, інтеграція їх до українського суспільства може сприяти розвитку економіки України. Зважаючи на те, що значна частина українців полишили Батьківщину у зв'язку з воєнними діями на території України, хтось з них повернеться, а хтось ні, також частина українців працювала в інших країнах й до війни (сезонне, або постійне працевлаштування), відповідно нелегальні мігранти, отримуючи легальний статус, можуть заповнити нестачу робочої сили в країні.

Питання, пов'язані з нелегальною міграцією досліджують українські дослідники: А. Мота, О. Малиновська, О. Волощук, Т. Осадчук та інші. Досвід США, Канади, Франції та інших країн у протидії нелегальній міграції аналізують у своїх роботах Т. Рудак, Я. Ковальчук, А. Моренчук, І. Сльота, А. Пак та багато інших. Такі науковці як М. Чулаєвська, Д. Беседа, О. Граба досліджують співпрацю України та Євросоюзу у питанні протидії нелегальній міграції.

Метою роботи є розкриття особливостей, проблем та шляхів вдосконалення державної міграційної політики щодо протидії нелегальній міграції в Україні.

Поставлена мета обумовлює вирішення наступних завдань:

- проаналізувати джерельну базу, розкрити основні поняття та категорії дослідження;
- проаналізувати законодавчу та нормативно-правову базу дослідження;
- охарактеризувати світовий та європейський досвід запобігання та протидії нелегальній міграції;
- розкрити проблеми, тенденції та механізми реалізації державної міграційної політики щодо запобігання появі нелегальної міграції в Україні;
- запропонувати шляхи вдосконалення державної міграційної політики щодо запобігання появі нелегальної міграції у контексті євроінтеграції;
- розкрити особливості реалізації міграційної політики у Миколаївській області.

Об'єктом дослідження є міграційна політика України.

Предметом дослідження є особливості, проблеми та шляхи вдосконалення державної міграційної політики України щодо запобігання появі нелегальної міграції у контексті євроінтеграції.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження використовувалися як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання. Зокрема, використано метод узагальнення для виокремлення ключових соціально-економічних факторів впливу на міграційні процеси; метод синтезу при дослідженні форм асиметрії сучасних міграційних процесів, та регіональної асиметрії міграційних процесів; системно-структурний аналіз для дослідження національного та європейського виміру міграційної політики. Використано метод порівняння при співставленні міграційної політики

європейських та інших країн світу. Статистичний метод дає змогу розглянути динаміку нелегальної міграції в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в даній роботі зроблена спроба комплексного дослідження реалізації державної міграційної політики щодо протидії нелегальній міграції під час реалізації Україною європейського та євроатлантичного курсу.

Практичне значення одержаних результатів. Положення і висновки дослідження можуть бути використані в практичній діяльності органами державної влади та органами місцевого самоврядування, їх керівниками, у навчальному процесі при підготовці студентів за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», сприятимуть удосконаленню державної міграційної політики України щодо запобігання появі нелегальної міграції у контексті євроінтеграції.

Апробація результатів магістерського дослідження. Основні результати магістерського дослідження були представлені на Всеукраїнській щорічній науково-методичній конференції «Могілянські читання – 2022: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти (м. Миколаїв, 7-11 листопада 2022 р.). Бондар Г.Л., Кішко Д. А. Особливості протидії нелегальній міграції в контексті євроінтеграції. – С. 24-26.

Структура роботи зумовлена її метою та завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, що мають шість підрозділів, висновків та списку використаних джерел (125 найменувань). Загальний обсяг роботи становить – 83 сторінки, з яких 67 – основного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Джерельна база, основні поняття та категорії дослідження

Проблема нелегальна міграції в Україні є складною і потребує нагального реагування та вирішення, враховуючи війну та складну ситуацію в економіці. Чимало українських дослідників присвятили цій темі свої наукові дослідження. Вважаємо за доцільне оформити аналіз джерельної бази дослідження у три тематичні блоки: 1) праці присвячені міграційній політиці сучасної України; 2) роботи, у яких розглянута міграційна політика США, Канади, Франції та інших країн; 3) публікації, в яких розкрито взаємодію України та Євросоюзу в питаннях протидії нелегальної міграції.

Характеризуючи нелегальну міграцію варто згадати науковий доробок науковця А. Моти. Аналізуючи механізми запобігання нелегальній міграції, правник наголошує на тому, що «має бути ефективна система перевірки осіб, які прибувають та виїждять з України» [61, с.68-70].

Аби зменшити темпи нелегальної міграції Мота пропонує «боротись з каналами нелегальної міграції. Ефективною для протидії нелегальній міграції є профілактика правопорушень – моніторинг ситуації на кордонах, у сусідніх державах» [61, с.68-70].

А. Мота зазначає, що «основну роль у протидії нелегальній міграції відіграє Державна прикордонна служба, ця структура має всі необхідні ресурси аби не лише захищати кордони України, але й боротись з мігрантами». [60, с. 492]

Водночас на думку правника, «ефективна боротьба з нелегальними мігрантами можлива лише за умови взаємодії Держприкордонслужби та інших структур України – Міграційної служби, Національної поліції, СБУ та інших». [60, с. 492]

Розглядаючи протидію нелегальній міграції на шляхах морського сполучення, А. Мота стверджує, що «ефективними методами виступають патрулювання прибережних вод та ретельна перевірка усіх без винятку човнів, які можуть перевозити нелегальних мігрантів» [60, с. 492].

Правник влучно наголошує на тому, що «нелегальна міграція, яка здійснюється морським шляхом є особливо небезпечною для мігрантів, оскільки далеко не поодинокими є випадки потоплення човнів, що перевозять нелегалів. Відповідно це призводить до великих людських жертв» [63, 86-96 с.]

Аналізуючи форми профілактики нелегальної міграції, дослідник стверджує, що «найбільш ефективними є інженерно-технічне оснащення прикордонних органів та підрозділів, адміністративно-попереджувальні заходи, режимні заходи» [63, с. 86-96]. Свої роздуми Мота підтверджує опитуванням серед працівників Держприкордонслужби. Правник також називає «ефективною формою профілактики роз'яснювальну роботу державних служб серед місцевого населення» [63, с. 86-96]. Розглядаючи адміністративно-правові засади режиму утримання нелегальних мігрантів у спеціальних місцях, А. Мота стверджує, що переважну більшість серед нелегальних мігрантів становлять чоловіки. Дослідник стверджує, що «у закладах для утримання нелегалів, існують проблеми з забезпеченням одягом та неякісне водопостачання, проте нелегали задоволені умовами утримання у спец закладах» [62,с. 155–162].

Питання нелегальної міграції розглядає у своїх працях О. Малиновська. На думку дослідниці, «документ прийнятий 2011 р. не відповідає реальній ситуації в країні. У концепції немає визначення специфіки міграційної ситуації в Україні і обумовлених нею викликів, залишаються незрозумілими цілі, які держава планує досягти засобами міграційної політики» [51]. На думку О. Малиновської, у Концепції немає чітких механізмів реалізації. Інший дослідник, М. Іншин, розглядаючи основні засади державної міграційної політики України приходить до висновку, що «пріоритетними напрямками правового регулювання міграційних процесів України визначено – удосконалення українського законодавства, створення загальнодержавної бази

вакансій, запобігання дисбалансу у територіальному розміщенні населення України. Державна міграційна політика покликана контролювати рух населення» [31, С.61-63].

Дослідниця О. Волощук розмежовує поняття «незаконна міграція» та «торгівля людьми». «Головною відмінністю цих двох понять є згода особи. Якщо мігрант не дає згоди, то автоматично стає жертвою торгівців людьми» [9, С.144-146]. Дослідниця Т. Осадчук виокремлює перелік небезпек, які несе нелегальна трудова міграція для України (погіршення криміногенної ситуації, соціальні конфлікти). Водночас науковиця зазначає, що «нелегальну міграцію можна зупинити запровадженням віз для громадян країн СНД. У такому випадку нелегали не зможуть використовувати територію України як транзитний коридор» [67, С.224-226].

Дослідники А. Бабенко та А. Смаглій розглядають зв'язок нелегальної міграції зі злочинністю. За підрахунками науковців, «щороку державний кордон України перетинають понад 45 тис. осіб. Дослідники, наводять дані Державної прикордонної служби України, за якими протягом 2017 р. на кордонах України було вилучено 917 одиниць зброї; 19,3 тис. штук боєприпасів; 539 кг. наркотичних засобів; 13,4 кг. вибухових речовин. Таким чином нелегальна міграція напряму пов'язана з криміналом» [1, С. 14-17]. Також автори публікації зазначають, що «1 січня 2016 р. у німецькому Кельні до правоохоронних органів звернулось понад тисяча громадян, які стали жертвами нападів мігрантів» [1, С.14-17]. С. Батиргарєєва, аналізуючи офіційну статистику торгівлі людьми в Україні стверджує, що «ця статистика стабільна, а пік таких злочинів, на її думку припав на 2003-2006 рр. Затримані правоохоронцями торгівці людьми повинні відшкодувати моральну шкоду завдану жертвам» [2, С. 21-26]. С. Кібальник, розглядаючи питання пов'язані з нелегальними мігрантами стверджує, що «в Україні склалась дивна ситуація, коли на кордоні з Угорщиною понад 150 км опинились у приватній власності, що неприпустимо» [33, С.72-76.]. І. Мазур, досліджуючи економічні стимули

незаконної міграції зазначає, що «такі форми перетину кордону являють собою надзвичайно прибутковий бізнес» [48, С.85-88.].

В. Заречна, аналізуючи кримінальне законодавство України стверджує, що «чітко визначає нелегальну міграцію до України стаття 332 КК. У статті вказується, що нелегальна міграція це не лише організація перетину кордону, а й сприяння цьому перетину» [27, С.192-195]. На думку дослідника Я. Коти, «зростанню нелегальної міграції в Україні сприяють цілий ряд факторів – конфлікт на Сході (велика кількість внутрішньо переміщених осіб), трудова міграція, нестабільна економічна ситуація» [42, С. 195-199]. На думку автора публікації, «щороку жертвами торгівлі людьми стають кілька мільйонів осіб (80% – діти та жінки), а торгівля людьми – надзвичайно прибутковий бізнес, з річним оборотом у 32 млрд. доларів США» [42, С. 195-199]

Дослідник М. Гузело зазначає, що «особи, які допомагають нелегалам перетнути державний кордон, використовують свої зв'язки (корупціонерів) в системі різних органів влади України. Дуже ефективними для виявлення нелегалів є трасологічна експертиза (відбитки взуття), технічні пристрої (інфрачервоні камери, камери, які реагують на рух, інше)» [14, С.120-124].

Окремо слід приділити увагу дисертації фахівчині у питаннях з нелегальної міграції, О. Риндзак «Міграційна політика в системі інтеграційних процесів України». У своїй роботі дослідниця оперує концепцією міграційного менеджменту – вдосконаленню існуючого міграційного законодавства. У своїй роботі Риндзак, на основі детального соціологічного та статистичного аналізу доводить, що «в останні роки українці почали значно більше отримувати дозволи на легальне перебування у Євросоюзі. На еміграцію впливають наступні фактори – середньомісячна зарплата, прямі інвестиції, частка населення з грошовими доходами нижче прожиткового мінімуму»[74]. На думку авторки роботи, «міграцію можна регулювати, уповільнювати, шляхом ефективних економічних реформ, підвищення соціальних стандартів» [74]

До другого блоку досліджень додамо наукові роботи, у яких розкрито особливості міграційної політики країн світу, зокрема, США, Канади, країн Євросоюзу. І. Толкачова, розглядаючи політику Європейського Союзу щодо протидії нелегальній міграції зазначає, що «вагому роль у цій боротьбі відіграють FRONTEX (Європейського агентства з охорони зовнішніх кордонів країн-членів Європейського Союзу), EUROSUR (Європейська система спостереження за кордонами), Європол (відділення інтерполу) та інші органи». [84, С.110-112]. На думку авторки публікації, «європейські країни тісно співпрацюють з країнами Африки та Близького Сходу, аби контролювати потік мігрантів. Керівництво країн ЄС налагоджує навчання, обмін інформацією, підвищення кваліфікації, обізнаність чиновників та мігрантів, а також сприяють «гуманітарній технічній співпраці» – надання засобів для втручання (літаки спостереження, пуски цивільного захисту, рятування та вертольоти, санітарні машини тощо)» [84, С.110-112]. Кримінальну відповідальність за незаконну міграцію в законодавстві окремих зарубіжних держав аналізують Т. Созанський, Г. Борейко та В. Луцик. На їх думку, «кожна країна має свої пріоритети у міграційній політиці. У Законодавстві Німеччини кримінальна відповідальність передбачена за переправлення нелегалу до країни, за виготовлення підробних документів. У законодавстві Франції передбачене кримінальне покарання за пряму та непряму допомогу мігрантам у проникненні їх на територію країни» [81, С.135-145]. Т. Рудак, аналізуючи протидію ЄС нелегальній міграції зазначає, що «країни Європи прагнуть мінімізувати жертви серед мігрантів, повернути більшість мігрантів на Батьківщину» [77, С.149-151.]

Низка праць присвячена міграційній політиці США, адже «країна займає першість за напливом мігрантів, які мріють досягти «американської мрії»». [30, С. 457-462.]. Дослідниця стверджує, що «мігранти прибувають до Америки переважно з Мексики. Перекази мігрантів, які працюють у США до Мексики фактично, поряд з продажем нафти, є основним джерелом фінансового існування країни. Для міграційної політики США характерні депортація та

інтернування нелегальних мігрантів. Основними федеральними органами, які займаються міграцією, є Державний департамент, Служба імміграції та натуралізації (СІН), Національний візовий центр, Міністерство праці, ФБР»[30, С. 457-462.]. На думку Зв'язної, «рішення консула не видавати віз іноземцям не може переглянути жоден посадовець Держдепартаменту. Аби зупинити потік нелегальних мігрантів, у США для одержання візи на в'їзд необхідно одержати так званий трудовий сертифікат – офіційне підтвердження фірми чи компанії, щодо надання робочого місця особі. Цей дозвіл затверджений Міністерством праці США. Такий дозвіл діє до двох років і його досить важко продовжити» [30, С. 457-462.]. Дослідниця стверджує, що «основним завданням міграційної політики США є захист національних інтересів країни» [30, С. 457-462.].

Питання нелегальної міграції до США розглядає й дослідник Я. Ковальчук. на його думку «адміністрація Д. Трампа прагнула максимально обмежити ймовірність потрапляння мігрантів до США. Команда президента США у рамках боротьби з міграцією прагнула покарати країни, які були основними джерелами мігрантів та країни-транзитери (Мексика, Гватемала, Сальвадор). Покаранням виступало скасування матеріальної допомоги США на сотні мільйонів доларів» [34, С.160-166.].

Американські дослідники М. Чишті, Д. Мей та Дж. Джелетт стверджують, що «нелегальна міграція до США має давні коріння» [99] «Для ефективного подолання нелегальної міграції необхідно передусім боротись з тими, хто приймає нелегалів на роботу, допомагає перетнути їм кордон»[106].

Дослідники С. Фем'як та А. Моренчук приділять основну увагу міграційній політиці Німеччини. На їх думку «влада прагне мінімізувати витрати на міграцію, убезпечити країну від осіб, які несуть загрозу» [90]. Д. Стаканов та Т. Дракохруст у своїх публікаціях розглядають міграційну політику Канади. Стаканов стверджує, що «уряд Канади заохочує міграцію осіб, які можуть принести користь країні (бізнесменів, айтишників, інженерів).

Наприклад підприємець може розраховувати на роботу в Канаді, якщо інвестує в країну до 800 тис. доларів США. Уряд Канади запровадив для мігрантів систему набору балів» [82, С.34-36]. Т. Дракохруст стверджує, що «влада Канади зацікавлена передусім у міграції до Канади бізнесменів та вузькопрофільних спеціалістів, які зможуть розвивати економіку країни. Після прибуття до країни усі мігранти отримують такі ж права, як і пересічні мешканці Канади, за винятком права голосувати» [15, С.60-65.]

Дослідження міграційної політики Франції знайшла своє відображення у працях Л. Вовчук, І. Авдюшкіної, І. Сльоти, О. Гільченко. Дослідниці Вовчук та Авдюшкіна стверджують, що «у Франції законодавство щодо мігрантів поступово стає більш жорсткішим. Це можна пояснити впливом нелегалів з Близького Сходу та країн Африки, зростанням тероризму («ножові атаки», терор з використанням транспорту)» [8, С.165-172.]. О. Гільченко стверджує, що «влада Франції прагне легалізувати значну кількість мігрантів, зробити кроки, щодо їх асиміляції (вивчення мови, культури, традицій)» [10, С. 191-199.]. І. Сльота стверджує, що «міграційна політика більшості країн ЄС спрямована на те, аби мігранти перебували у легальному становищі, приносили користь країні, відповідали потребам ринку ЄС» [80].

В. Вдовиченко та Л. Костюк зосереджують свою увагу на міграційній політиці Італії, адже до країни, через Середземне море, прибуває велика кількість мігрантів. Вдовиченко зауважує, що «левова частка мігрантів не розглядають Італію як кінцевий пункт свого перебування, а лише як транзитний коридор до інших країн ЄС. Дослідниця говорить, що місцева влада прагне посилити насамперед берегову охорону, ретельно перевіряти морських перевізників» [6, С. 251-272]. Л. Костюк стверджує, що «влада Італії прагне запровадити для мігрантів систему балів, набрати які вони можуть завдяки екзаменам з мови, історії та правової системи країни. Влада змушує роботодавців легалізувати своїх працівників» [41, С. 166–171.]

Міграційну політику країн ЄС розглядають у своїх працях дослідники О. Заставна та А. Пак. Заставна стверджує, що «країни ЄС мають виробити спільну політику щодо нелегалів, аби захистити Європу від навали мігрантів» [28, С. 276-281]. А. Пак, аналізуючи причини міграційної кризи в ЄС, називає такі основні її причини: «збройні конфлікти у країнах Африки та Близького Сходу, економічну нестабільність, масове безробіття, природні катаклізми» [69, С. 54-57.] Політичні аспекти розвитку міграційної політики ЄС розглядає у своїй кандидатській дисертації дослідниця Х. Фогель. На її думку, «всередині Євросоюзу існують значні суперечки між країнами, Польща, Угорщина та кілька інших держав категорично проти прийому мігрантів. Важливе місце у міграційній політиці Євросоюзу займає реадмісія» [92].

Питання взаємодії у міграційних питаннях між Україною та Євросоюзом розкривають такі дослідники: О. Маліновська, Н. Бортник, М. Градовська, Д. Беседа та інші. На думку О. Маліновської, «ЄС з часом значно посилив контроль за своїми кордонами, аби убезпечити країни від проникнення нелегальних мігрантів. Україна, за зразком ЄС, може створити спеціальні органи для боротьби з нелегальними мігрантами, перейняти європейський досвід» [49, с. 92-109]. На думку Н. Бортника, «Україна може перейняти у Євросоюзу технічне оснащення кордону, механізм виявлення нелегалів за допомогою найновіших досягнень техніки (ідентифікація відбитків пальців та обличчя, різні камери)» [4, С.11-18.]. Дослідники О. Ємець та Д. Руснак стверджують, що «Євросоюз розробив на порядок ефективніше міграційне законодавство ніж Україна. Завдяки Євросоюзу, Україна може надійно захистити власні кордони» [18, С. 49-54]. І. Буреш наголошує на тому, що «взаємодія України та ЄС може завдати потужних ударів по міжнародних каналах торгівлі людьми. Київ та Брюссель можуть створити списки осіб, причетних до торгівлі людьми» [5, С.115-118.]. Н. Шмунь говорить про те, що «без співпраці у міграційній політиці Україна не зможе наблизитись до стандартів ЄС, становитиме для Європи потенційну загрозу, як держава-транзитер нелегалів. На думку дослідника, аби кардинально реформувати усю

міграційну програму, Україна повинна вживати комплексні заходи, а не обмежуватись лише певним напрямком» [95]. Правник академії СБУ України, Д. Беседа стверджує, що «у боротьбі з нелегальними мігрантами Україна та країни ЄС повинні зосередити основну увагу на протидії кримінальним структурам, які заробляють на нелегалах, займаються торгівлею людьми. Нелегальну міграцію до ЄС стимулює Росія, яка зацікавлена в послабленні та навіть розпаді Євросоюзу» [3, С. 299-303.]. М. Градовська вказує на те, що «ефективна міграційна політика дозволить Україні зберегти стабільність всередині країни, покращити показники у боротьбі з криміналітетом» [12, С.92-96.].

О. Лаба вказує на те, що «сучасна міграційна політика України повинна відповідати викликам глобалізації, коли кордони перетинає величезна маса населення. Існує три основні види співпраці між Україною та ЄС – домовленість щодо працевлаштування та соціального захисту працівників-мігрантів, ЄС надає допомогу для розбудови інфраструктури України, український уряд прагне досягти того, аби українці вільно пересувались територією Євросоюзу» [44, С. 46-53.]. М. Чулаєвська стверджує, що Україна та Євросоюз «прагнуть подолати причини виникнення міграції, розвивають нагляд за кордоном, прагнуть зберегти усі права нелегалів, передбачені міжнародними угодами. Під час співпраці з Євросоюзом, Україна повинна не лише враховувати законодавство ЄС, а й власне» [93, С.144-147].

В процесі написання роботи були використані й статистичні данні. Насамперед це дані Державної служби статистики (Держстат України). Наприклад згідно даних цієї установи за 2021 р. щодо міграційного руху населення, «Львівська область - лідер серед областей України за кількістю прибулих, поступаючись Харківській, Одеській, Київській та Дніпропетровській областям» [54]. Ще одне статистичне джерело – дані Державної міграційної служби України, які можна знайти у Міграційному профілі (збірник виходить з 2013 р.). У збірнику за 2020 р. вказано, що «за 2020 р. на території України затримано 4197 нелегалів проти 12864 у 2019 р.

Найбільшу кількість мігрантів було виявлено у Одеській (805) та Харківській (369) областях. Серед країн, з яких потрапляють до України нелегальні мігранти, першість займає Азербайджан (723 особи), росії (666), Узбекистану (425). 3389 осіб примусово повернули на Батьківщину. Ще понад 4000 осіб отримали заборону на в'їзд до країни. Водночас серед нелегалів, яких утримують в тимчасових пунктах, домінують громадяни Бангладешу та Афганістану. Щороку державні органи України затримують понад тисячу осіб – 1373 у 2019 р. та 1072 у 2020 р. За останні 5 років не пропущено в Україну майже 28,4 тис. потенційних нелегальних мігрантів. Понад 57,7% прагнули скористатись повітряним сполученням» [55].

На нашу думку, у всіх статистичних даних є два суттєвих недоліки. По-перше – вони враховують лише офіційну статистику. Тобто нелегали, яких не вдалось виявити, не враховані. По-друге, частина дослідників та громадських діячів стверджують, що владні інституції занижують показники, аби не псувати картину та імідж країни. Також не варто забувати про те, що нелегальна міграція – надзвичайно прибутковий бізнес.

Під час написання роботи опрацьовано й статистичні данні різноманітних установ, законодавчу базу країн. «За даними агентства ЄС із питань захисту зовнішніх кордонів Frontex, протягом 10 місяців 2022 р. зовнішні кордони Євросоюзу нелегально перетнули понад 273 тис. чол., що на 73% більше аналогічного періоду 2021 р. Основна маса мігрантів потрапляє до Євросоюзу через Балкани» [103]. За даними ООН, «станом на 2019 р. у світі налічувалось понад 270 млн. мігрантів. Левова частка мігрантів – представники країн Азії. Чисельність мігрантів й далі зростатиме, зважаючи на війни, зміну клімату та швидке зростання населення план [57]. За даними Міжнародної організації з міграції, «у 2022 р. чисельність мігрантів у світі наближається до 300 млн. осіб. Аналізуючи війну в Україні, дослідники організації прийшли до висновку, що країну залишили понад 6,5 млн. осіб. Серед них, звичайно є й нелегали, як у будь-якому збройному конфлікті» [123].

Згідно зі статистичними даними Франції, країна «у 2019 р. повернула до Німеччини, Італії та Іспанії понад 5600 мігрантів» [112].

Статистичні дані США надходять від Департаменту економіки країни.» До Америки у 2020 р. потрапило понад 50 млн. мігрантів» [124] Згідно даних, наданих статистичними органами ЄС, «чисельність мігрантів у країнах Євросоюзу знижується. Так у 2019 р. їх чисельність становила майже 700 тис. осіб, а у 2020 р. зменшилась до 400 тис. [119].

У США, починаючи після Другої світової війни було прийнято низку законів щодо мігрантів. Так «закон 1965 р. повністю змінив систему міграції у США, скасувавши расові та національні перешкоди, які існували до цього. За цим законом США могли приймати необмежену кількість висококваліфікованих спеціалістів та близьких родичів тих, хто вже мешкав у країні» [110].

Особливий інтерес викликає Карний кодекс Австралії, який є одним з найбільш жорстоких щодо злочинів у сфері міграції. Згідно з цим кодексом «перевізники нелегалів або особи, які виготовляють для нелегалів документи, можуть отримати від 10 до 20 років позбавлення волі» [100].

Закон про імміграцію Великобританії, прийнятий у 2022 р. - «Закон про нації та кордони» - «будь-яка особа, яка потрапила до Туманного Альбіону незаконним шляхом вважається злочинцем та нестиме кримінальну відповідальність» [7]. «Цей акт жорсткіший за закон щодо мігрантів, прийнятий у 2016 р.» [108] Країни Заходу, розробляючи законодавство щодо міграції перш за все дотримуються основних правил демократичного світу. Одним з таких правил стала Женевська конвенція від 28 липня 1951 р., в якій зазначається, що «жодна особа, незалежно від її статі, національності чи віку не може бути піддана утискам, дискримінації [37].

Світова спільнота, розглядаючи питання пов'язанні з міграцією, керується низкою документів, які виступають своерідними загальновизнаними правилами. У 1948 р. була прийнята Декларація прав людини. Згідно з нею, «усі

люди є вільними та рівноправними, незалежно від кольору шкіри, віку, статі, національності» [19]. Ст.6 документу говорить про те, що «кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності» [19]. У ст.13 чітко зазначено, що «кожна особа має право покидати свою країну» [19]. Стаття 5. Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (прийнята 1965 р.) направлена на «забезпечення рівноправ'я кожної людини у свободі переміщення» [53].

У Ст.11 Конвенції про права дитини, прийнятої у 1989 р., забороняється «незаконне переміщення дітей через кордони держав. Батьки мають перебувати поряд із своїми дітьми, навіть якщо вони підлягають депортації» [36]. Згідно з Конвенцією про біженців, прийнятою Генасамблеєю ООН від 10 грудня 1948 р., «жоден біженець не повинен утискатись в правах, у той же час він зобов'язаний дотримуватись законів країни, у якій перебуває» [37]. 15 листопада 2000 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла Палермську конвенцію для боротьби з транснаціональною злочинністю та торгівлею людьми. Відповідно до цієї конвенції під торгівлею людьми розуміють «використання осіб для примусової праці, надання сексуальних послуг та вилучення внутрішніх органів» [35].

Важливим документом у міжнародній співпраці в сфері міграції стало підписання у 2018 р. Глобальної угоди про безпечну, впорядковану і законну міграцію. Відповідно до документу, «держави погодились зменшувати чисельність негативних факторів, що змушують людей покидати свої домівки. Угода покликана впорядкувати міграційні процеси» [107]. У березні 2016 р. 193 країни-учасниці ООН прийняли Нью-Йоркську декларацію щодо біженців та мігрантів. Підписанти погодились зберігати основні права мігрантів, інтегрувати мігрантів, підтримувати країни, які приймають мігрантів. Згодом члени ООН прийняли Глобальний договір про безпечну, впорядковану та регулярну міграцію (GCM) – перший документ, який охоплює всі аспекти міжнародної міграції.

В основі міграційного законодавства ЄС лежать так звані Шенгенські правила – ціла низка договорів – Дублінська конвенція (1990 р.), договори Маастрихтський (1992 р.), Амстердамський (1997 р.), Лісабонський (2009 р.) договори, Кодекс 2006 р. та інші. Наприклад згідно Дублінської конвенції, «країни повинні надавати притулок особам, які з різних причин опинились поза межами Батьківщини. Держави Євросоюзу повинні дбати про життя та особисту свободу кожного іноземця» [17].

Важливим інструментом боротьби з нелегальною міграцією у ЄС є «реадмісія – примусове повернення нелегалів, які перебувають у країнах ЄС поза законом та не бажають отримувати статус біженців» [101]. Однак реадмісія неможлива, якщо нелегалам на Батьківщині загрожуватиме небезпека. 16 травня 2005 р. члени Ради Європи підписали Конвенцію Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми. У документі не лише прописані дії для припинення торгівлі людьми, а й покарання за вчинені злочини [38].

Важливими документами у боротьбі з нелегальною міграцією у Європі, стала угода між Євросоюзом та Туреччиною, підписана у 2016 р. та Мальтійська декларація. Згідно з угодою 2016 р., «усі нелегали, які перетнули кордони між Грецією та Туреччиною, повинні були повертатись до Туреччини. Остання повинна була вживати дій, аби запобігти використанню нових морських та наземних шляхів нелегальної міграції» [104]. Мальтійська декларація підписана у 2017 р., мала на меті запровадити заходи для боротьби з нелегальним ввезенням мігрантів, надавати допомогу нелегалам у їх поверненні на Батьківщину. Підписанти декларації повинні були співпрацювати з Лівією у боротьбі з нелегальними мігрантами [113].

Досліджуючи дані міжнародної та української статистики, в них простежується зростання міграції до США та країн Європи. Пік міграції до Євросоюзу припав на 2015 р. та спостерігається тенденція щодо зменшення чисельності мігрантів. Українська статистика говорить про те, що в останні

роки чисельність нелегальних мігрантів стабільна, знаходиться в межах тисячі осіб (щорічно). Натомість є одне але - багато правозахисників та експертів стверджують, що офіційна статистика вказує лише кількість нелегальних мігрантів, яких вдалось затримати.

Таким чином, у роботі використано низку термінів та визначень, серед яких можна зустріти «міграцію», «нелегальну міграцію», «реадмісію», «депортацію» та інші. Міграція у перекладі з латинської означає «переміщення». В науковій літературі прописано, що під міграцією розуміють процес переміщення людей всередині однієї країни або з однієї країни до іншої. Розрізняють різні види міграцій – робочу, постійну, сезону, вимушену, нелегальну та інші. Якщо говорити про нелегальну міграцію, то під цим поняттям розуміють протизаконне переміщення осіб з однієї держави до іншої. А. Романюк стверджує, що «існують нелегальні та напівлегальні мігранти. До першої категорії відносять осіб, які прибувають до певної країни та залишаються там без офіційного дозволу країни на в'їзд. До другої – особи які прибули до певної країни, однак порушили правила щодо перебування» (75, С.21 – 25). З нелегальною міграцією тісно пов'язаний термін «нелегал» – особа, яка прибула до певної країни без дозволу та перебуває у нелегальному становищі.

Серед дослідників немає єдиної точки зору на визначення поняття «міграції». Наприклад Заставна розуміє під міграцією «тривалий, багатовіковий процес, характерний для будь-якої держави, будь-якого суспільства та світу загалом» [76, С. 127-139]. О. Ровенчак розуміє під міграцією «добровільний чи примусовий рух населення, на законних підставах чи без них, на певний період часу чи назавжди» [76, С. 127-139]. На думку О. Малиновської, «міграція є процесом, тобто сукупністю подій, а саме – фактів вибуття, прибуття чи переселення. Залежно від причин міграції, дослідники виділяють релігійну, політичну, культурну та інші види міграції» [76, С.127–139].

Серед термінів, які вживаються у даній роботі, можна зустріти й визначення «міграційна політика» - це сукупність заходів, що здійснюються державою з метою регулювання міграційних процесів. Сюди відносять побудову демографічного правового суспільства, дотримання принципів захисту національних інтересів, безпеки і територіальної цілісності. На думку дослідника С. Масьондза, міграційна політика – це вплив держави на міграційні процеси через їх регулювання.

З міграцією пов'язаний такий термін як й «реадмісія» – передача/приймання на територію певної країни іноземця на підставі міжнародних договорів. Наприклад реадмісії підлягає іноземець, у якого закінчився термін перебування у країні, або стосовно якого наявний запит держави, громадянином якої є цей іноземець. Ще один термін, який вживається у даному дослідженні – депортація - це примусове переселення чи виселення особи чи групи осіб з постійного місця проживання. Наприклад може бути депортований іноземець, який перебуває у країні на законних підставах, однак порушив умови проживання. З міграцією пов'язані візи – «відмітки у документі, що посвідчують особу людини, за якими вона може перебувати певний час на території держави». Візи не дають права на постійне місце проживання.

Отже, питання нелегальної міграції достатньо ґрунтовно висвітлене у сучасній українській історіографії. Слід насамперед згадати праці А. Моти, О. Малиновської, О. Риндзак. Багато українських дослідників зосередили свою увагу на міграційному законодавстві США, Канади, Великої Британії, та країн Євросоюзу. Мова йде про І. Толкачову, Т. Созанського, Т. Рудика, Т. Зв'яздну, Р. Стаканова, Л. Вовчук, В. Вдовиченко, Х. Фогель, інших. Ряд дослідників у своїх працях розглядають взаємодію України та Євросоюзу у міграційній сфері – Н. Бортник, М. Градовська, Д. Беседа, О. Лаба, М. Чулаєвська, інші.

Аналізуючи міжнародне законодавство у сфері міграції, слід зазначити, що воно базується на тих законах, які захищають особисту свободу та права

будь-якої людини. Це Загальна декларація прав людини 1948 р., Женевська конвенція 1951 р., постанови та інші документи ООН. Міграційне законодавство країн ЄС будується на Шенгенських законах, Дублінській декларації та Кодексах, які передбачають свободу пересування у межах Євросоюзу, допомогу біженцям. У роботі використано низку термінів та визначень, серед яких можна зустріти «міграцію», «нелегальну міграцію», «реадмісію», «депортацію» та інші. Міграція у перекладі з латинської означає «переміщення». Серед дослідників немає єдиної точки зору на визначення поняття «міграції». Зазвичай цей термін використовують науковці для визначення процесу переміщення людей всередині однієї країни або з однієї країни до іншої.

1.2 Законодавча та нормативно-правова база протидії нелегальній міграції у контексті євроінтеграції

Боротьба з нелегальною міграцією займає важливе місце в законодавстві України, зокрема, у попередньому Законі України «Про основи національної безпеки» (2013 року) серед основних загроз національній безпеці було зазначено й нелегальну міграцію (Стаття 7) [24].

У чинному Законі України «Про національну безпеку», прийнятому у 2018 році у 18 статті визначено, що «Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, зокрема біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів» [125].

У Стратегії національної безпеки України, затвердженій указом президента від 14 вересня 2020 року, згадується проблема нелегальної міграції серед загроз країни, й серед основних напрямків зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних

інтересів і безпеки. Зокрема, у розділі 2 (Поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов) пункті 10 зазначено, що «сучасна модель глобалізації уможливила поширення міжнародного тероризму та міжнародної злочинності, зокрема у кіберпросторі, наркоторгівлі, торгівлі людьми, релігійного та ідеологічного фундаменталізму та екстремізму, підживлюваного з-за кордону сепаратизму, нелегальної міграції...» [125].

У розділі 3 (Основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки) у пункті 33 визначено, що «Україна, прагнучи зміцнити заснований на демократичних нормах і цінностях міжнародний порядок, бере активну участь у протидії тероризму, розповсюдженню зброї масового ураження, міжнародній злочинності, наркоторгівлі, торгівлі людьми, політичному та релігійному екстремізму, нелегальній міграції...» [125].

У Розділі 4 (Напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки і оборони) пункті 63 йдеться про те, що «для системного захисту України від загроз національній безпеці необхідним є розвиток сектору безпеки і оборони. Для цього Україна: ... автоматизує процеси надання адміністративних послуг іноземцям та особам без громадянства, посилить міграційний контроль на державному кордоні і всередині держави для забезпечення дотримання іноземцями та особами без громадянства законодавства України [125].

В Україні прийнято чимало законів та правових актів щодо протидії нелегальній міграції. Зокрема в Україні діє Закон України «Про імміграцію», прийнятий 7 червня 2001 року [23]. На нашу думку, цей Закон потребує вдосконалення, хоча до нього вносили багато правок. У законі чітко прописано, що «іноземець, який бажає проживати на території України, повинен дотримуватись Конституції та чинного законодавства» [23]. Стаття 12 надає перелік причин, за якими скасовують дозвіл на міграцію «вчинення злочину,

надання неправдивих даних, загроза національній безпеці» [23]. Стаття 13 описує процес ліквідації дозволу на міграцію та видворення з території країни. У законі прописано, що «рішення про видворення особи за межі країни приймає суд» [23]. У 2001 р., в роки президентства Л. Кучми був прийнятий Указ «Про заходи щодо посилення боротьби з незаконною міграцією» [87]. У документі вказується, що «державні органи повинні не допускати проникнення на територію держави осіб, які не мають на це законних підстав» [87]. Серед основних завдань указу визначено «перекриття транснаціональних каналів незаконної міграції на державному кордоні України, припинення діяльності осіб, які незаконно переправляють мігрантів в Україну або через її територію» [87]

Одну з ключових ролей у боротьбі з нелегальними мігрантами відіграє державна прикордонна служба України (ДПСУ). У Законі про Держприкордонслужбу від 3 квітня 2003 року зазначається, що «працівники служби повинні слідкувати за непорушністю державних кордонів» [22]. Згідно останніх поправок до закону (після початку повномасштабної агресії Росії), чисельність служби становить 60 тис. осіб, включаючи 52 тис. військовослужбовців. Відповідно до закону, Держприкордонслужба «здійснює прикордонний контроль в пунктах пропуску. У взаємодії з Національною поліцією, Службою Безпеки та іншими державними органами, працівники служби займаються виявленням нелегалів та їх затриманням» [22].

У боротьбі з нелегальною міграцією важливе місце посідає поліція. Наказом МВС України від 2012 р. зазначено, що «поліція здійснює контроль за дотриманням законодавства у сфері міграції (у тому числі протидії нелегальній міграції), забезпечує охорону пунктів для тримання осіб без громадянства та іноземців, які потрапили до країни нелегально, здійснює заходи щодо запобігання протидії нелегальній міграції» [64]

Боротьбу з нелегальною міграцією здійснює й Державна міграційна служба України, створена у 2014 р. ДМСУ є «органом виконавчої влади, діяльність якого координується Кабінетом Міністра України через Міністра

внутрішніх справ. Служба реалізує державну політику у сфері міграції, у тому числі й протидії нелегальній міграції. ДМСУ приймає рішення щодо скорочення/продовження строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України» [71]

Важливим кроком у боротьбі з нелегальною міграцією стала угода між Україною та Євросоюзом про реадмісію осіб. За цією угодою «реадмісія (повернення) осіб здійснюється на запит однієї з країн. У запиті зазначаються усі деталі про особу, яка підлягає реадмісії (прізвище, ім'я, дата народження, стать), докази громадянства. Для реадмісії дозволяється використання всіх видів транспорту – повітряного, наземного та морського» [85].

У Законі «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 2011 року зазначається, що «іноземці можуть прибувати до України лише через пункти пропуску на державному кордоні, надаючи документи, що посвідчують особу. Іноземці можуть прибувати задля навчання, роботи, зустрічі з родичами, як біженці (за умови наявності прохання про притулок)» [26]. У статті 14 закону вказано, що «особи, які не мають дозволу в'їзду до України, повинні бути повернуті до держави з якої прибули або громадянами якої є. Особи, які перетинають кордон нелегально – затримуються, та якщо не підлягають кримінальній відповідальності – повертаються до країни попереднього перебування у встановленому порядку. Такі особи заносяться до спеціальної бази та їм заборонений в'їзд в Україну строком на п'ять років. У нелегалів беруть зразки дактилоскопії та інші біометричні дані» [26].

У 2011 році, як вже зазначалось вище, була прийнята Концепція державної міграційної політики. Серед механізмів здійснення міграційної політики вказувалась й «боротьба з нелегальною міграцією, шляхом вдосконалення діяльності органів державної влади, сприяння добровільному поверненню нелегальних мігрантів на Батьківщину, посилення відповідальності за правопорушення, пов'язані з нелегальною міграцією» [88]. Концепція передбачала також «укладення договорів з іншими державами щодо реадмісії осіб, підвищення ефективності прикордонного контролю» [88]. Концепцію 2011

року різко розкритикували правники, оскільки її зміст розмитий, нелегальна міграція згадується рідко та й не вказано реальних механізмів для протидії їй.

У травні 2016 року Верховна Рада прийняла зміни до законодавчих актів щодо протидії нелегальній міграції. Зокрема, у Законі було чітко записано, що «у разі затримання іноземців без документів та неможливості встановлення особи таких осіб, їх потрібно доставити до пункту тимчасового утримання нелегалів ... іноземця можуть узяти на поруки установи/організації, внести за нього заставу» [21].

У липні 2017 року Кабінет Міністрів України прийняв Стратегію державної міграційної політики до 2025 р., яка «заснована на верховенстві права, захисті прав та свобод людини, прозорості діяльності органів держави, науковій обґрунтованості прийнятих рішень та інших» [72]. Цілий розділ Стратегії присвячений протидії нелегальній міграції. Так, рекомендується застосувати «запровадження візового режиму, який надасть можливість контролювати мігрантів» [72]. У документі опрацьовані питання щодо можливості запровадження автоматизованого обміну інформацією, зокрема взаємодію операційної системи «Віза» з іншими державними реєстрами. Це дозволить обробити великий обсяг інформації з різних джерел щодо мігранта.

З метою вдосконалення системи прикордонного контролю, Стратегія передбачає наступні кроки:

- «удосконалення системи перевірки проїзних документів шляхом обладнання пунктів пропуску через державний кордон спецтехнікою, яка може зчитувати інформацію з безконтактних носіїв біометричних проїзних документів;

- доступ працівників Держприкордонслужби до різних баз даних, аби мати можливість отримати повну інформацію щодо конкретної особи;

- розроблення міжвідомчого механізму узагальнення та обміну даними про виявлені фальсифікації проїзних документів і забезпечення оперативного доступу до даних під час здійснення прикордонного контролю;

– можливість оснащення пунктів пропуску різноманітними технічними засобами для виявлення осіб, що переховуються у транспортних засобах (сенсори серцебиття, газоаналізатори вуглекислого газу, різноманітні сканери, інші)» [72].

Як ефективний засіб запобігання нелегальній міграції, Стратегія пропонує «обмежити канали нелегальної міграції» [72]. Документ передбачає ефективну взаємодію різних органів державної влади – МВС, СБУ, ДПС, ДМС та інших. Органи влади повинні розслідувати діяльність організованої системи нелегальної міграції та зупиняти її діяльність. Державна має сформувати чітку систему повернення нелегалів на Батьківщину, аби ті розуміли, що єдиним шляхом потрапляння до країни є дотримання норм існуючого міграційного законодавства.

Стратегія передбачає кроки щодо примусового повернення мігрантів на Батьківщину:

- «надання у достатньому обсязі та належному рівні послуг (переклад, правова та медична допомога, матеріально-побутове забезпечення) в місцях тимчасового утримання;
- скоротити до максимально можливих термінів перебування мігрантів у пунктах тимчасового утримання;
- надання дозволу на тимчасове проживання особам, яких не можна видворити з країни протягом певного строку;
- установити заходи які є альтернативною для утримування у пунктах тимчасового перебування»[72].

Стратегія міграційної політики передбачає й «запровадження належних механізмів регуляризації нелегальних мігрантів – можливість іноземцям отримати законний статус, якщо вони перебувають в Україні з порушенням законодавства» [72] Документ передбачає «інтеграцію нелегалів в українське суспільство, якщо ті не порушують законодавство та не становлять загрози для національної безпеки країни» [72].

У липні 2017 р. Рада національної безпеки та оборони прийняла рішення щодо посилення контролю над державним кордоном. За цим рішенням органи влади повинні були «вдосконалити законодавство, посилити контроль за кордоном, оновити перелік держав міграційного ризику (віднести туди росію), запровадити в'їзд до України за закордонними паспортами громадян рф» [73]

Розкриваючи питання кримінальної відповідальності за сприяння нелегальній міграції, варто згадати Статтю 332 Кримінального кодексу України. У ній визначено, що «особа є залученою до незаконного переправлення іноземців через державний кордон не лише у тому випадку, коли вона надає транспортний засіб, а й допомагає нелегалам порадами (вказує шляхи), усуває перешкоди. Порушник закону може бути покараний позбавленням волі терміном від трьох до п'яти років з конфіскацією транспортних засобів. Якщо ж особа вчинила злочин повторно або створила небезпеку для нелегальних мігрантів, то вона може бути ув'язнена на термін від п'яти до семи років. Якщо особа вчинила злочин з корисливих мотивів та у складі організованої групи, то може отримати термін від семи до дев'яти років» [73].

Підписавши у 2014 році угоду про асоціацію з Євросоюзом, Україна почала реформувати своє законодавство у відповідності до норм ЄС, де пріоритет – права та свободи людини. Згідно зі Звітом «про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2015-2020 рр.»[86], Україна досягла значних успіхів у автоматизації процесів у сфері міграції. «Станом на 1 січня 2020 р. видано 14386297 паспортів для виїзду за кордон з безконтактним електронним носієм біометричної інформації та 4155890 біометричних ідентифікаційних документів у формі ID-карток, які повинні замінити існуючі внутрішні паспорти». Згідно Звіту про виконання Угоди про асоціацію за 2019 р. вказано, що «країна досягла успіхів у питаннях реадмісії. У 2019 р. на території України працівниками ДМС виявлено 12864 нелегальних мігрантів, з яких 1588 в'їхали незаконно. Було прийнято 3112 рішень про заборону в'їзду в Україну» [29].

У зв'язку з євроінтеграцією було розроблено проєкт Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за викрадення, привласнення, збут, підроблення документів, що підсвічують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану та/або використання завідомо підроблених таких документів», який 3 грудня 2020 р. Верховна Рада України прийняла за основу. На даний момент Україна підписала протоколи щодо реадмісії осіб з п'ятьма країнами ЄС – Австрією, Чехією, Естонією, Литвою та Польщею.

Отже, аналізуючи законодавчу та нормативно-правову базу дослідження, доходимо висновку, що багато документів, які стосуються протидії нелегальній міграції застаріли, вони переважно були прийняті ще у 1990-х – на початку 2000-х рр., й не відповідають сучасним реаліям. Наразі в Україні діє Закон України «Про імміграцію», прийнятий 7 червня 2001 року. На нашу думку, цей Закон потребує вдосконалення, хоча до нього вносили багато правок. Прийнята Концепція з міграційної політики у 2011 р. не вказує чітких пропозицій щодо боротьби з нелегальною міграцією. На нашу думку, українське законодавство у сфері протидії нелегальній міграції далеке від досконалості, проте можна спостерігати багато позитивних змін після 2014 року, оскільки підписавши у Угоду про асоціацію з Євросоюзом, Україна почала реформувати своє законодавство у відповідності до норм і принципів ЄС.

Висновки до першого розділу

1. Питання нелегальної міграції достатньо ґрунтовно висвітлене у сучасній українській історіографії. Слід насамперед згадати праці А. Моти, О. Малиновської, О. Риндзак. Багато українських дослідників зосередили свою увагу на міграційному законодавстві США, Канади, Великої Британії, та країн Євросоюзу. Мова йде про І. Толкачову, Т. Созанського, Т. Рудика, Т. Зв'яздну, Р. Стаканова, Л. Вовчук, В. Вдовиченко, Х. Фогель, інших. Ряд дослідників у

своїх працях розглядають взаємодію України та Євросоюзу у міграційній сфері – Н. Бортник, М. Градовська, Д. Беседа, О. Лаба, М. Чулаєвська, інші.

Аналізуючи міжнародне законодавство у сфері міграції, слід зазначити, що воно базується на тих законах, які захищають особисту свободу та права будь-якої людини. Це Загальна декларація прав людини 1948 р., Женевська конвенція 1951 р., постанови та інші документи ООН. Міграційне законодавство країн ЄС будується на Шенгенських законах, Дублінській декларації та Кодексах, які передбачають свободу пересування у межах Євросоюзу, допомогу біженцям. У роботі використано низку термінів та визначень, серед яких можна зустріти «міграцію», «нелегальну міграцію», «реадмісію», «депортацію» та інші. Міграція у перекладі з латинської означає «переміщення». Серед дослідників немає єдиної точки зору на визначення поняття «міграції». Зазвичай цей термін використовують науковці для визначення процесу переміщення людей всередині однієї країни або з однієї країни до іншої.

2. Аналізуючи законодавчу та нормативно-правову базу дослідження, доходимо висновку, що багато документів, які стосуються протидії нелегальній міграції застаріли, вони переважно були прийняті ще у 1990-х – на початку 2000-х рр., й не відповідають сучасним реаліям. Наразі в Україні діє Закон України «Про імміграцію», прийнятий 7 червня 2001 року. На нашу думку, цей Закон потребує вдосконалення, хоча до нього вносили багато правок. Прийнята Концепція з міграційної політики у 2011 р. не вказує чітких пропозицій щодо боротьби з нелегальною міграцією. На нашу думку, українське законодавство у сфері протидії нелегальній міграції далеке від досконалості, проте можна спостерігати багато позитивних змін після 2014 року, оскільки підписавши у Угоду про асоціацію з Євросоюзом, Україна почала реформувати своє законодавство у відповідності до норм і принципів ЄС.

РОЗДІЛ 2

СВІТОВИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ

2.1 Міграційна політика США, Британії, Канади

Демократичні країни світу дотримуються високих соціальних стандартів, забезпечення основних прав і свобод людини. Наразі спостерігається прагнення світової спільноти виробити спільні правила у міграційній політиці, створити ефективні механізми протидії нелегальній міграції. 19 грудня 2018 року Генасамблея ООН прийняла революцію щодо безпечної, впорядкованої та законної міграції. У документі прописано 23 цілі, аби нормалізувати міграційне питання. Одна з таких цілей – «зменшення негативних факторів, які спонукають людей мігрувати з Батьківщини до інших країн» [107]. У документі зазначено, що потрібно дотримуватись прав та свобод мігрантів, незалежно від їх статусу, вести рішучу боротьбу з торгівлею людьми та будь-якими формами дискримінації.

Говорячи про міграційне законодавство США потрібно розуміти, що країну фактично заснували переселенці, тому міграція особливо важливе питання для американського суспільства. Перші спроби обмежити міграцію мали місце в роки Великої Французької революції, коли до країни хлинув справжній потік мігрантів. У зв'язку з цими подіями Президент США навіть отримав повноваження депортувати з Америки будь-якого іноземця, що становив загрозу для національної безпеки країни. Поряд з цим країна завжди потребувала нових робочих рук, для освоєння земель та розвитку економіки. Станом на 1880 рік до країни прибуло 6,7 млн. іноземців (понад 13% населення країни). Через великий наплив китайських мігрантів Конгрес країни у 1882 р. прийняв акт яким фактично заборонив міграцію до США китайців. Документ

забороняв легалізацію для китайців, які мешкали на території країни. Таким чином у міграційному законодавстві США тривалий час (до 1965 р.) можна було простежувати обмеження щодо певних націй. У 1904 р. заборону для міграції китайців увели на безсрочковий період. На законодавчому рівні у США була введена також заборона на міграцію для анархістів та осіб, які мали хронічні захворювання. У 1921 р. у країні був прийнятий закон, за яким мігранти певної нації могли прибувати до країни, якщо вони становили 3% від чисельності нації, яка проживала на території США. Наприклад якщо у США мешкало 10000 в'єтнамців, то могли прибути на рік не більше 300 представників цієї нації. Законом від 1924 р. чисельність мігрантів знизили до 150 тис. на рік, а квоту для націй знизили до 2%. Однак ці обмеження не стосувались мешканців країн Центральної та Південної Америки, Мексики [110].

«Після завершення Другої світової війни, США стали найпотужнішою країною світу, яка потребувала робочої сили. У 1950 р. у США був прийнятий закон Маккаррена-Уолтера, який знімав расові обмеження на громадянство, дозволяв міграцію з усіх країн Азії та Африки. Влада приділяла велику увагу кваліфікації мігрантів та наявності родичів на території Америки. Нарешті у 1965 р. з прийняттям закону Харта-Селлера, міграційна система країни була докорінно змінена. Кожна країна отримала ліміт у 20 тис. осіб» (110). Пріоритет надавали воз'єднанню родин (75% мігрантів). Натомість біженці могли розраховувати лише на 5%. Закони США тривалий час не регулювали міграцію з Мексики. Внаслідок чого лише за офіційними даними у країні, станом на 1980 р., перебувало понад 2 млн. нелегалів, 55% з яких становили мексиканці.

Дослідник Я. Ковальчук називає основні причини міграції громадян Мексики до США. «Основною причиною є різкий контраст у розмірі зарплат та рівні економічного розвитку між країнами. Так ВВП на душу населення у країнах Центральної Америки у 10 разів нижчий ніж у США. У США велика кількість робочих міст, а у Мексиці високий рівень безробіття. Понад 57% мешканців Мексики перебувають за межею бідності» [34, С.160-166]. Мешканці сільської місцевості у США не можуть розраховувати на освіту,

кредити, стабільний заробіток. Катастрофічні наслідки для країни мають посухи. «Мексика є одним з головних постачальників наркотиків на американський ринок (кокаїн, канабіс, метамфетамін). У самій Мексиці буденним явищем є війни між наркокартелями. Після ліквідації потужних колумбійських наркокартелів, мексиканці контролюють понад 90% кокаїнового ринку США. У 2012 р. у мексиканських картелях працювало понад 450 тис. осіб. Людей з Мексики до США змушує мігрувати й зміна клімату – страшні посухи та рясні опади, які винищують увесь врожай. За таких умов мігранти повинні вибрати між переїздом до сусідньої країни чи голодом у власній» [34, С.160-166].

Наступним кроком у реформуванні міграційній системі США стало прийняття ще двох законів. ««Акт про імміграційну реформу та контроль», прийнятий у 1986 р. запроваджував суворі покарання для роботодавців, які приймали на роботу нелегалів. Роботодавці повинні були ретельно перевіряти документи працівників. Порушникам цього закону загрожували штрафи та кримінальна відповідальність. Поряд з цим акт надавав амністію нелегалам – якщо особа надавала доказ свого безперервного перебування на території США до 1 січня 1982 р., то могла отримати легалізацію. Внаслідок цього понад 1,7 млн. мігрантів змогли позбутись статусу нелегала» [30, С. 457-462.]

«Закон «Про імміграцію» прийнятий у 1990 р. запроваджував міграційну лотерею Diversity Visa (Грін Карта), яку могли отримати особи з країн, з яких за останні п'ять років до Америки мігрували менше 50 тис. осіб» [109]. Власників Грінкарти визначав комп'ютер у довільному виборі. Закон давав прихисток й мешканцям, на батьківщині яких точились збройні конфлікти (захист від депортації та право на роботу). Закон збільшив квоти для мігрантів до 675 тис. осіб. Також закон передбачав щорічне збільшення (на тисячу осіб) чисельності прикордонної служби США, створення єдинної бази іноземців, що знаходяться на території Штатів. Однак електронні системи спостереження за рухом мігрантів почали з'являтися у найбільших містах та портах США лише з 2003 р.

Протягом 1925-1995 рр. за порушення міграційного законодавства було затримано понад 30 млн. осіб» [30, С. 457-462.].

Після терактів 2001 р. влада Америки отримала більше можливості для депортації імігрантів, міграційне питання відійшло до Бюро громадянства та іміграції, що було створене при Міністерстві внутрішньої безпеки. Тим не менш, станом на 2004 р. у країні налічувалось понад 8 млн. нелегальних мігрантів. У 2006 р. у США був підписан закон «Про стіну безпеки», який передбачав будівництво стіни довжиною 670 миль на південно-західних кордонах країни (з Мексикою) [118]. На кордонах прагнули розмістити бійців національної гвардії. Закон встановлював ефективну систему спостереження за кордонами – камери, сенсори, супутники, літальні апарати. Нарешті у 2010 р. президент Б. Обама підписав закон «Про безпеку південно-західного кордону», згідно якого «на охорону кордонів виділяли додатково понад 600 млн. доларів, а чисельність прикордонників збільшили вдвічі. Небо над кордоном повинні були патрулювати літаки, гелікоптери та безпілотними. Іміграційна та митна поліції почали проводити спільні операції з поліцейськими прикордонних штатів». У 2011 р. у штаті Алабама був прийнятий жорсткий закон «Alabama HB-56», який передбачав «примусову депортацію для нелегальних мігрантів, покарання та штрафи для тих, хто надавав таким особам житло, роботу та інші види допомоги» Положення закону згодом були заблоковані. [96]

Через те, що тривалий час Конгрес не міг прийняти закони щодо амністії мігрантів, Обама скористався своїм правом на виконавчі акти. У червні 2012 р. він видав «Указ щодо призупинення виконавчих дій по відношенню до прибулих у дитячому віці» (DACA). «Цей указ забороняв депортацію мігрантів, які прибули до США у віці до 16 років, здобули на території країни середню освіту або ж служили у армії. Понад 700 мігрантів отримали захист від депортації на термін до двох років. У 2012 р. адміністрація президента США розробила новий законопроект, за яким передбачалась реєстрація нелегалів (їх налічувалось вже понад 11 млн. Надавши свої біографічні та біометричні дані, сплативши податки та штраф, мігрант міг отримати на 6 років право на працю

та вето на депортацію» [111]. Після цього Конгрес скасував цей Указ, тож президент знову був змушений випустити черговий указ (від 22 листопада 2014 р.). Згідно з ним «від депортації звільнялись усі нелегали, чиї діти були громадянами чи резидентами США. Особа отримала право перебувати у країні терміном на 3 роки» [102]. Незважаючи на лібералізацію щодо нелегалів, в роки президентства Обама було депортовано понад 2 млн. нелегалів.

Кардинальні зміни у міграційній політиці США мали місце в роки президентства Д. Трампа (2017-2021). «Трамп робив жорсткі кроки у міграційному питанні, називав мігрантів однією з найбільших небезпек країни, наголошував, що мігранти – носій криміналу, створюють конкуренцію для американських робітників, є навантаженням для економіки та несуть терористичну загрозу. Він заявляв, що країна не прийматиме мігрантів з Ірану, Лівії, Сомалі, Північної Кореї та інших країн, а біженці зможуть перебувати у США не довше, ніж 120 днів» [116].

Трамп скасував укази свого попередника щодо легалізації нелегалів у країні. За даними Міністерства юстиції США, мігранти вчиняють найчастіше злочини, пов'язані з виробництвом та збутом наркотиків. «За даними Міністерства внутрішньої безпеки США, станом на 2021 р. 57820 мігрантів знаходились під вартою, з яких понад 39 тис. – нелегали. Утримання нелегалів у в'язницях та інших закладах дорого обходиться федеральній владі країни. Так у 2018 р. приватні в'язничні компанії Core Civic та GEO Group отримали від Іміграційної та митної служби США понад 300 млн. доларів на утримання в'язнів» [106].

Трамп планував скоротити програму отримання Грінкарт до 88000 на рік. «Влада вдалась навіть до вилучення дітей у нелегальних мігрантів, однак після численних протестів така практика була припинена. В роки президентства Трампа активно будувалась стіна на кордоні з Мексикою, оснащена камерами та різноманітною технікою» [106]. «На будівництво стіни Трамп запросив понад 8,6 млрд. доларів США» [121]. Загалом експерти оцінюють проект будівництва стіни у понад 25 млрд. доларів. Аби покарати країни-транзитери

нелегалів (Гватемалу, Сальвадор та інші), Трамп наголошував що позбавить їх фінансової допомоги США на суму понад 500 млн. доларів.

Президент США Дж. Байден у міграційній політиці вживав заходи протилежні діям свого попередника. Він заморозив депортацію на 100 днів, зупинив будівництво стіни на кордоні з Мексикою, відновив програму DACA. Байден наголошує на тому, що буде вдосконалювати систему за контролем кордонів. «У липні 2021 р. адміністрація Байдена опублікувала нову стратегію щодо управління міграцією. Згідно з цим документом передбачалось збільшення гуманітарної допомоги мігрантам, підтримка сусідніх країн, збільшення робочих віз для Гватемали, Гондураса та Сальвадора. У 2023 р. за цією програмою латиноамериканським країнам планували виділити майже 3 млрд. доларів США» [98].

Кримінальне законодавство США передбачає суворі покарання особам причетним до нелегальної міграції. Так, за організацію нелегальної міграції особа може отримати до 10 років ув'язнення, а якщо її дії призвели до тяжких наслідків (смерть мігрантів) – до 20 років ув'язнення. Якщо роботодавець надає роботу нелегалам, то може отримати штрафи у розмірі від 250 до 10000 доларів. До 5000 доларів штрафу може сплатити особа за підроблений документ, який призначений для використання нелегалом. Влада США прагне досягти контрольованої міграції, залучати до країни насамперед висококваліфікованих робітників, науковців, талановитих спортсменів та митців, аби вони змогли зробити внесок у розвиток країни, бути корисними для суспільства. Аналізуючи заходи США у боротьбі з нелегальною міграцією, слід зазначити, що американська влада витрачає на ці цілі значні кошти. Так, «з 2003 р. на структури, які відповідають за міграційний контроль було витрачено понад 330 млрд. доларів. Лише на депортацію нелегалів у 2019 р. витратили понад 15 млрд. доларів» [105].

Найбільш жорсткий щодо злочинів у сфері міграції є карний кодекс Австралії. Згідно з цим кодексом, «перевізники нелегалів або особи, які виготовляють для нелегалів документи, можуть отримати від 10 до 20 років

позбавлення волі» [100]. Цікавим є той факт, що покарання можуть отримати не лише виконавці, а й посібники злочину.

Канадське міграційне законодавство схоже з американським. Щоб потрапити до країни, мігранти повинні набрати певну кількість балів, які нараховуються зважаючи на знання мови, освіти, кваліфікацію та інші обставини. У 1988 р. влада країни прийняла «Акт про мультикультуризм», за яким влада погоджувалась на міграцію до країни представників різних національностей [97]. «Першочергово влада прагне сприяти надходженню кваліфікованих кадрів, об'єднанню сімей (аби до Канади приїздили родичі тих, хто живе у країні). Водночас у 2002 р. у країні був прийнятий акт за яким органи влади отримали право арештувати та примусово депортувати будь-яку особу, яка запідозрили у загрозі для національної безпеки країни» [82, С.34-36].

«У 2008 р. у Канаді прийняли програму «Canadian Experience Class» (СЕС), за якою надавали пріоритет переселенню до країни осіб, які мали досвід роботи у Канаді або здобули на її території освіту» [15, С. 60-65]. З 2011 по 2016 рр. до Канади прибули 1,2 млн. мігрантів, серед яких було багато мексиканців та колумбійців. У 2021 р. прем'єр-міністр Канади Д. Трюдо дав розпорядження збільшити річну чисельність мігрантів з 20 до 40 тис. Цей крок було зроблено аби подолати негативні тенденції в економіці спричинені пандемією COVID-19. Канадський уряд надає великі преференції для мігрантів, які прагнуть інвестувати в країну або відкрити на її території бізнес.

Уряд Канади тривалий час боровся з мігрантами шляхом запровадження віз. Наприклад аналізувалась статистика щодо національності мігрантів (для визначення з якої вони країни). Далі влада вводила візовий режим з тими країнами, з яких до Канади потрапляло найбільше мігрантів. Візовий режим запроваджений для Мексики. Також слід сказати й про те, що канадське законодавство доволі жорстке по відношенню до нелегалів. Таких осіб арештовують та депортують. Організатори торгівлі людьми або нелегальної міграції можуть отримати штраф у понад мільйон доларів та довічне ув'язнення.

Особи, які підробляють документи для нелегалів, можуть отримати тюремне ув'язнення на термін від 5 до 14 років.

Міграційна криза 2015 р. у Європі та зростання міграційних потоків стало однією з причин виходу Великобританії з Європейського Союзу. У 2016 р. у країні був прийнятий «Закон про імміграцію» який передбачає покарання за працевлаштування та перевезення нелегалів. Особа може отримати як штраф так й тюремне ув'язнення. щоправда покрання у різних провінціях країни різняться, адже королівство не має єдиної правової системи [20]. Законодавство країни визначає чотири способи набуття статусу нелегала – «регулярне відвідування країни та порушення умов, на яких надавали візд (просрочена віза, судимість), візд до країни нелегальним шляхом (підроблені документи, перетин кордону поза пунктом пропуску), перебування після отримання відмови у наданні притулку, народження у родині нелегалів (у країні не діє надання громадянства за місцем народження)» [20].

Аби потрапити до країни мігранти вимушені перетинати Ла-Манш, часто використовуючи малі човни. Так, « у 2021 р. на малих човнах до країни прибуло 28526 осіб, тоді як у 2018 р. їх чисельність становила 299 осіб. Таку тенденцію можна пояснити тим, что у зв'язку з пандемією коронавіруса, королівство сильно обмежило авіаперельоти, тож для мігрантів лишився лише морський шлях. До країни переважно прибувають мешканці з Ірану, Іраку, Єритреї» [114]. Це можна пояснити тим, що у Ірані функціонує жорстка диктатура, висока корупція, а в Іраку постійно відбуваються теракти. Нелегалів приваблюють також високі зарплати та багато вакансій. Варто зазначити, що до Британії прибуває чимало мешканців з Індії та інших країн, які свого часу були британськими колоніями.

Влада країни запроваджує бальну систему для мігрантів, подібно до тієї, що існує у Австралії та Канаді, коли потенційний мігрант може отримати бали за знання мови, освіту, досвід роботи, кваліфікацію та інші. «Станом на 2019 р. у королівстві мешкає до 1,2 млн. нелегалів – один з найбільших показників у

Європі. Аби зменшити потік нелегалів до країни, уряд співпрацює з іншими державами, зокрема з Францією, яка отримує від Лондона фінансову допомогу на посилення своїх північних кордонів, покращення контролю у портах, створення пунктів для утримання нелегалів. Великобританія та Франція оновили угоду для протидії нелегальній міграції через протоку Ла-Манш. Кількість патрульних на французькому узбережжі планують збільшити до 350 людей. 14 листопада 2022 р. Франція та Великобританія уклали угоду щодо протидії нелегальній міграції через Ла-Манш на 2022-23 рр. Британські офіцери приєднуються до французьких колег під час патрулювання узбережжя та роботи у диспетчерських центрах. Лондон платитиме Франції щороку понад 72 млн. євро на боротьбу з нелегалами. В рамках цих дій планують придбати дрони, камери та спеціальних собак» [45].

Таким чином, міграційне законодавство США, Канади та Великобританії має на меті залучити насамперед кваліфікованих мігрантів, які зможуть принести користь країні, також враховується знання мови, освіти, досвід роботи. Для боротьби з нелегальними мігрантами уряди вищезазначених країн виділяють великі кошти, вводять суворі покарання (від штрафів до ув'язнення) для перевізників та працедавців, які надають допомогу нелегалам. Попри це, спостерігається збільшення потоків нелегальних мігрантів до цих країн, через економічну кризу, війни в їхніх країнах, також їх приваблює високий рівень життя в економічно розвинутих країнах, високі зарплати та багато вакансій.

2.2 Засади та методи реалізації міграційної політики Європейського Союзу

Говорячи про засади міграційної політики країн Євросоюзу (27 країн), слід зазначити, що ці країни прагнуть дотримуватись основних прав та свобод людини, виробити спільну політику, створити рівномірне навантаження на нелегальних мігрантів, максимально використати новітні досягнення техніки

для виявлення нелегальних мігрантів. Мігранти створюють чимало проблем для країн Євросоюзу. Насамперед, нелегали погіршують криміногенну ситуацію в країнах Європи. «Так у січні 2016 р. мігранти здійснили сотні кримінальних злочинів на території Німеччини. По-друге, серед нелегалів чимало представників терористичних організацій та радикальних рухів. За даними Європола, протягом 2015-2020 рр. мігранти з Близького Сходу та Північної Африки здійснили на території ЄС 118 терактів, в результаті яких загинули 382 людини. Велика кількість мігрантів становить відчутний тягар для економіки європейських країн, адже мігрантам доводиться давати прихисток, їжу, одяг, медичну допомогу та багато іншого» [13, С. 139–142]. «Лева частка мігрантів прибуває до Європи з Сирії (понад 40%), Афганістану (27%), Іраку (16%)» [117] «Велика кількість мігрантів розхитує ситуацію всередині різних країн Європи (Данія, Німеччина, Франція). У таких країнах зростають ультраправі та націоналістичні рухи, які закликають до жорсткої боротьби з мігрантами, вступають у конфлікт з владою. Таким чином виникає громадянське протистояння, яке може перерости у локальні заворушення та навіть революцію» [47, С. 41-46].

Вагомі зрушення у протидії нелегальній міграції у Євросоюзі мали місце ще на початку 2000-х рр. 28 листопада 2002 р. Рада Європи ЄС прийняла Рамкове рішення щодо підвищення стандартів кримінальної відповідальності з метою покарання за допомогу незаконному в'їзду, транзиту і перебуванню. 25 листопада 2003 р. Рада Європи прийняла Директиву щодо сприяння видворення нелегалів повітряним шляхом. 25 листопада Рада Європи прийняла також рамкове рішення щодо видворення громадян третіх країн, які перебувають у статусі нелегалів з Євросоюзу. У 2003 р. у Європейському Союзі було запроваджено дактилоскопічну базу даних нелегальних мігрантів. Це означає, що одна й та особа не могла отримати притулок відразу у кількох країнах Євросоюзу.

Важливим інструментом боротьби з нелегальною міграцією у країнах Євросоюзу є політика депортації, видворення та реадмісії нелегалів. Так, лише

у 2005-2007 рр. ЄС уклав угоди про реадмісію з Шрі-Ланкою, Гонконгом, Албанією та низкою інших країн. Євросоюз уклав угоду з Китаєм щодо повернення до Піднебесної громадян, які прибули до Європи як туристи й залишились на її території у статусі нелегалів.

«У 2005 р. у Європі запрацювала нова структура – «Фронтекс» (FRONTEX) Європейське агентство з охорони зовнішніх кордонів. Метою цього органу є створення ефективної системи контролю кордонів, за якої нелегали не зможуть перетинати кордони поза пунктами пропуску. Аби обмежити незаконну міграцію морським шляхом (адже лєвова частка мігрантів з країн Африки та Близького Сходу потрапляє до Євросоюзу саме морем), Європейська комісія організувала роботу Європейської системи морського патрулювання (Евросур)» [28, С.276-281].

У 2008 р. у Євросоюзі була прийнята Директива щодо повернення нелегалів на їх Батьківщину. Згідно з цим документом, «нелегал повинен бути висланий за межі країн ЄС, якщо у нього немає законних підстав перебувати у ЄС, якщо він вчинив протиправні дії, відмовився від статусу біженця або добровільно погодився повернутись на Батьківщину. Документ передбачає надання мігранту медичної допомоги, права на освіту для дітей, правову допомогу та інше на період, коли мігрант знаходиться в установі для тимчасового перебування нелегалів. Примусова депортація нелегалів виключена, якщо для таких осіб на батьківщині існують обставини, які загрожують життю мігранта, наприклад, переслідування з боку режиму» [101].

«5 липня 2018 р. Європейський Парламент ухвалив регламент про створення Європейської системи авторизації і інформації про подорож (ETIAS). Ця система дозволяє швидко вираховувати шляхи пересування окремих осіб завдяки аналізу біометричних даних (фото обличчя, відбитки пальців, інформація щодо документів, які підтверджують особу). Країни Європи ухвалили пакет законопроектів, який отримав назву «Розумні кордони». Ця реформа передбачає створення єдиної інформаційної системи реєстрації в'їзду

та виїзду. Вона передбачає систему самостійної реєстрації – всі види прикордонного контролю щодо фізичних осіб та електронні пункти пропуску – спеціальна апаратура, яка дозволяє ретельно перевірити осіб, які перетинають кордон а також їх багаж та транспортні засоби» [84, с. 110-112].

23 вересня 2020 р. Європейська комісія оприлюднила Пакт щодо міграції та надання притулку. Новий документ «має усунути протиріччя між країнами ЄС у міграційній політиці, створити ефективні механізми боротьби з нелегальними мігрантами. Серед основних нововведень документу можна назвати обов'язковий огляд осіб, що прибувають до ЄС (перевірка здоров'я, особистості), незалежний моніторинг дотримання прав нелегальних мігрантів» [120].

Планується створення Європейської служби прикордонної і берегової охорони – органу, який слідкуватиме за непорушністю зовнішніх кордонів країн Європи. «Пакт дозволяє країнам ЄС робити вибір, щодо дій стосовно нелегальних мігрантів – прийняти людину та отримати винагороду від ЄС, депортувати особу за власний кошт або оплатити іншим державам прийом мігранта. Країни ЄС погодились допомагати країнам, з яких до ЄС потрапляє найбільше нелегалів, жорстко карати перевізників нелегалів. На думку європейських політиків, ефективним методом боротьби з нелегальною міграцією виступають візи. Візова система дозволяє зробити відсів серед мігрантів, створити суттєві перешкоди для нелегалів» [77, С.149-151.].

Країни Євросоюзу приділяють велику увагу системі спостереження за кордонами – різноманітні камери (інфрачервоні, теплові), авіація та спеціальний транспорт для патрулювання, сенсорні системи. «Євросоюз активно співпрацює з країнами Північної Африки, посилює їх прикордонні служби, аби ті ефективно боролись з нелегалами. Також Євросоюз веде перемовини з різними країнами, аби останні стали своєрідним пунктом утримання для нелегалів, своєрідними буферними зонами. У 2016 р. Євросоюз уклав важливу угоду щодо реадмісії мігрантів з Туреччиною. Наприклад у 2015

р. через кордони між Грецією та Туреччиною до Євросоюзу прибули 862 тис. мігрантів, а у 2019 р. (після підписання угоди) – лише 75 тис.» [115]. «У червні 2021 р. Єврокомісія запропонувала виділити ще 3 млрд. євро допомоги сирійцям у Туреччині, аби ті не шукали кращого життя у Європі» [122]

«З метою запобігання незаконним міграційним потокам, у ЄС впроваджується Глобальний підхід до міграції та мобільності (GAMM), триває процес розвитку місії загальної політики безпеки і оборони (CSDP). Країни Євросоюзу надають гуманітарну допомогу біженцям, які знаходяться на Балканах, в Лівані, Йорданії та Туреччині. Силіві структури Євросоюзу проводять різноманітні спеціальні операції аби зберегти життя мігрантів, які прагнуть перетнути море, займаються нейтралізацією злочинних угруповань, які займаються торгівлею людьми. Країни ЄС прагнуть зробити справедливий перерозподіл мігрантів, аби зняти навантаження з окремих держав» [40, С. 106-114].

Тривалий час Єврокомісія працює над «Пактом про міграцію та притулок», де «основну увагу приділено визначенню про визначення статусу прибулих осіб. Передбачається, що усі нелегали, затримані на кордонах Євросоюзу або на території країн-членів, врятовані під час пошукових операцій, проходять процедуру ідентифікації, безпековий та медичний тести. Інформація про них надходитиме до бази Євродак. Визнаним біженцям надаватимуть право мешкати в ЄС через три роки постійного проживання. Відсіюватимуть кримінальні елементи та осіб, які становлять загрозу для національної безпеки. Не пізніше ніж через шість місяців після реєстрації, біженці повинні бути працевлаштованими, а діти повинні реалізувати право на навчання впродовж двох місяців після прибуття» [78, С. 37-45.]

Аналізуючи протидію нелегальній міграції Євросоюзом варто зазначити, що, на нашу думку, ця політика має ряд суттєвих вад. По-перше, країни ЄС так й не дійшли згоди, щодо рівномірного розселення біженців по усіх країнах ЄС. Категорично відмовляються приймати біженців Угорщина та Польща. По-

друге, Євросоюз опинився у замкнутому колі, оскільки прагне поєднати контраверсійні речі – дотримуватись основних прав мігрантів та жорстко боротись з нелегалами.

Серед європейських країн чи не найбільше мігрантів прийняла Німеччина. У країні перебувають мільйони біженців з різних країн. «У 2020 р. поліція Німеччини затримала 900 підозрюваних у вчиненні злочинів мігрантів. Після Другої світової війни німецьке суспільство прагнуло реабілітувати себе за жахливі злочини нацистів, тому міграційна політика влади Німеччини відрізняється толерантністю по відношенню до мігрантів. Така толерантність, високий рівень життя, наявність великої кількості робочих місць та інші причини спонукають мільйони мігрантів шукати прихистку у ФРН. Німецька влада, реалізуючи міграційну політику, звертає увагу на дані соціології та демографії, які вказують на низьку народжуваність та високий рівень старіння у країні. Це в свою чергу призводить до скорочення чисельності робочої сили» [90]. Тож, влада прагне за допомогою мігрантів компенсувати нестачу робочої сили, аби не спровокувати економічну кризу. Закон про міграцію, прийнятий у 2005 р. дозволяє перебувати у країні й само зайнятим мігрантам, але за умови, що такі мігранти сприяють розвитку економіки країни, ведуть діяльність свом коштом. Уряд А. Меркель, яка перебувала при владі у Німеччині з 2005 по 2021 рр. зробив вагомий внесок для вдосконалення німецької міграційної системи. Мігрантів прагнули насамперед інтегрувати у суспільство, за рахунок мовних курсів, надання роботи. Станом на 2021 р. дорослий біженець у Німеччині отримує 300-400 євро на місяць, доплати на дітей віком 6-13 років (242 євро), компенсацію на оренду житла, медичну страховку.

Одним з ефективних методів боротьби з мігрантами є суворі правила регулювання ринку праці. Наприклад особливо жорстокі перевірки існують у будівельній галузі, де йдеться про облік робочих місць. За надання допомоги нелегалу у працевлаштуванні, роботодавець може отримати великий штраф або навіть позбавлення волі терміном до трьох років. Влада Німеччини вдосконалює контроль за кордонами. «У 2021 р. німецькі правоохоронці

затримали та розмістили до тимчасових таборів 11213 іноземців, які прибули до країни нелегально, транзитом з Білорусі через Польщу. Німецькій владі довелось навіть посилити контроль за кордоном з Польщею».

У 2022 р. відбулись зміни в міграційній системі Німеччини. Особи, які тривалий час мешкають у Німеччині отримують змогу здобути громадянство. Біженці, які отримали відмову у прихистку, але яких не можуть депортувати з країни, отримують шанс здобути посвідку на постійне проживання. Будуть знижені вимоги до громадян країн, які не входять до Євросоюзу. Значну частину біженців (понад 250 тис. осіб) не можуть депортувати з країни через відсутність документів, небезпеку на батьківщині, наявність дітей, хвороби та з інших причин. Кримінальне законодавство ФРН передбачає досить суворі покарання для нелегалів та осіб, які сприяють нелегальній міграції населення. Нелегал, який перебуває на території країни без відповідного дозволу, може отримати ув'язнення терміном до одного року. Якщо ж нелегал отримав вказівку влади залишити країну та проігнорував такі приписи, то може отримати до трьох років позбавлення волі та чималий штраф. Якщо особа порушувала міграційне законодавство, перебуваючи у злочинній організованій групі, то може отримати позбавлення волі терміном до 10 років. Згідно німецького законодавства, перевізники, які незаконно привезли нелегала до Німеччини, зобов'язані повернути особу до тієї країни, з якої він прибув. Якщо ж перевізник проігнорував таке рішення влади, то може отримати штраф від 1000 до 5000 євро за кожного нелегала, якого транспортував на територію країни.

Характеризуючи міграційну політику Франції, слід врахувати історичний досвід країни, яка володіла колоніями у Північній Африці та Азії. Тож, «серед сучасних громадян республіки чимало представників різних націй, які мають родичів у інших державах. Франція прагне залучати мігрантів, які допоможуть їй подолати проблему з робочою силою, зробити вагомий внесок у розвиток країни. Перевагу надають тим, хто знає законодавство та мову, не має проблем із законом, має гарну освіту» [10, С. 191-199]. «Громадянство Франції можна

отримати за народженням (один з батьків – громадянин), на основі народження на території країни, за натуралізацією (проживання у країні протягом п'яти років)» [112].

«Влада Франції вважає, що зменшити міграційний потік до країни (та й до Євросоюзу в цілому) можна завдяки стабілізації становища у країнах, які є джерелами мігрантів (Лівія, Нігер, Чад). Задля цього пропонується надавати фінансову та гуманітарну допомогу таким країнам. Французи також створюють пункти перевірки на середньоземноморському узбережжі країни, аби ретельно перевіряти мігрантів – пропускати тих, які потребують допомоги та прихисту та повертати тих, хто хоче лише покращити своє життя, отримати хорошу роботу» [8, С.165-172.] «Влада збільшує чисельність прикордонників, аби ефективніше контролювати кордони країни. Вона також веде активну боротьбу з перевізниками нелегалів та контрабандистами. Особливу увагу влада Франції приділяє міграції науковців та студентів. Студенти, які здобувають освіту в країні, отримують змогу вести бізнес, створювати підприємства. Міграційна система країни передбачає квоти – приймати мігрантів-працівників у такі сфери, де є брак робочої сили (будівництво, торгівля, готельний бізнес та інше)» [8, С.165-172].

Італія на відміну від Франції та Німеччини, розглядається мігрантами лише як транзитна країна, на території якої вони не збираються осідати на тривалий термін. «В таких умовах влада Італії, перебуваючи під тиском власного населення та інших країн ЄС, прагне рішуче боротись з нелегалами. Велику увагу влада приділяє співпраці з іншими країнами, зокрема з Алжиром, Тунісом, Туреччиною та іншими, аби ті стримували потоки мігрантів. Італія організовує пошуково-рятувальні операції у Середземному морі, посилює берегову охорону Лівії. Італія була ініціатором створення різноманітних фондів для країн Африки, аби зменшити кількість мігрантів з Африки. Чимало італійських політиків закликають зачиняти італійські порти для човнів, які перевозять мігрантів, конфісковувати такі човни» [6, С. 251-272].

У 2019 році в Греції був прийнятий закон, згідно з яким нелегальні мігранти затриманні на території країни або на її кордонах могли бути утримані на тривалий термін у спеціальних місцях для утримання. Цей закон розкритикували у ЄС та навіть ООН.

Через зростання міграційних потоків до Європи, прийняла один із найсуворіших міграційних законів Данія. Влада країни обмежила право іноземців одружуватись з громадянами Данії, дозволила перебувати до країни особам, які не є старшими за 60 років. Говорячи про міграційне законодавство сусідів України, Польщі та Угорщини, варто зазначити, що влада згаданих держав виступає рішуче проти розміщення на їх території мігрантів з Африки та Близького Сходу.

Угорщина у міграційному питанні виступає насамперед за підтримку етнічних угорців (наприклад угорців Закарпаття).

Влада Польщі прагне використати мігрантів передусім для покриття дефіциту робочої сили. Польська влада перш за все намагається залучити до міграції українців, які є ближчими до поляків за мовою, віросповіданням та традиціями. Після того, як влада Білорусі розпочала справжній міграційний терор проти Варшави, накопичивши на кордонах тисячі мігрантів. За таких обставин польська влада вдалась до спорудження стіни на кордоні з Білоруссю.

Отже, Країни Євросоюзу прагнуть дотримуватись основних прав та свобод людини, виробити спільну політику, водночас вони намагаються зробити міграцію контрольованою. Великою проблемою країн Євросоюзу є те, що вони не можуть узгодити єдину політику протидії мігрантам, зокрема вони не дійшли згоди, щодо рівномірного розселення біженців по усіх країнах ЄС. Мігранти створюють чимало проблем для країн Євросоюзу. Насамперед, нелегали погіршують криміногенну ситуацію в країнах Європи. Німеччина та Франція, як основні країни, куди прямують мігранти, намагаються інтегрувати мігрантів у суспільство. Категорично відмовляються приймати біженців Угорщина та Польща. По-друге, Євросоюз опинився у замкнутому колі,

оскільки прагне поєднати контраверсійні речі – дотримуватись основних прав мігрантів та жорстко боротись з нелегалами. Аналізуючи протидію нелегальній міграції різними країнами слід зазначити, що жодна з країн не виробила ідеального рецепту протидії цьому явищу. Незважаючи на депортації, тюремні ув'язнення, будівництво стін, кількість мігрантів до США та інших країн лише зростає.

Висновок до другого розділу

1. Міграційне законодавство США, Канади та Великобританії має на меті залучити насамперед кваліфікованих мігрантів, які зможуть принести користь країні, також враховується знання мови, освіти, досвід роботи. Для боротьби з нелегальними мігрантами уряди вищезазначених країн виділяють великі кошти, вводять суворі покарання (від штрафів до ув'язнення) для перевізників та працедавців, які надають допомогу нелегалам. Попри це, спостерігається збільшення потоків нелегальних мігрантів до цих країн, через економічну кризу, війни в їхніх країнах, також їх приваблює високий рівень життя в економічно розвинутих країнах, високі зарплати та багато вакансій.

2. Країни Євросоюзу прагнуть дотримуватись основних прав та свобод людини, виробити спільну політику, водночас вони намагаються зробити міграцію контрольованою. Великою проблемою країн Євросоюзу є те, що вони не можуть узгодити єдину політику протидії мігрантам, зокрема вони не дійшли згоди, щодо рівномірного розселення біженців по усіх країнах ЄС. Мігранти створюють чимало проблем для країн Євросоюзу. Насамперед, нелегали погіршують криміногенну ситуацію в країнах Європи. Німеччина та Франція, як основні країни, куди прямують мігранти, намагаються інтегрувати мігрантів у суспільство. Категорично відмовляються приймати біженців Угорщина та Польща. По-друге, Євросоюз опинився у замкнутому колі, оскільки прагне поєднати контраверсійні речі – дотримуватись основних прав мігрантів та жорстко боротись з нелегалами. Аналізуючи протидію нелегальній

міграції різними країнами слід зазначити, що жодна з країн не виробила ідеального рецепту протидії цьому явищу. Незважаючи на депортації, тюремні ув'язнення, будівництво стін, кількість мігрантів до США та інших країн лише зростає.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

3.1 Проблеми, тенденції та механізми реалізації державної міграційної політики щодо запобігання появі нелегальної міграції в Україні

У своїй міграційній політиці українська влада прагне забезпечити насамперед працевлаштування та соціальний захист власним громадянам, які працюють у різних країнах світу. «Влада зацікавлена у зменшенні чисельності нелегальних мігрантів, у контрольованій міграції. Влада чудово розуміє усі ризики, які несе нелегальна міграція. Це і податкове навантаження на платників податків, адже нелегалів доводиться утримувати на державні кошти. Нелегали часто є збудниками різноманітних небезпечних хвороб (туберкульоз, СНІД). Нелегали призводять до погіршення криміногенної ситуації в країні – чинять злочини (крадіжки, зґвалтування, убивства, розповсюдження наркотиків), серед них є особи, які займаються тероризмом. Нарешті наявність нелегалів – це нелегальний бізнес з надзвичайно великими прибутками» [68].

Міграційна політика в Україні здійснюється одночасно з реформами у соціально-економічній та демографічній сферах, відповідно до Конституції країни, законів та міжнародних договорів. Центральним органом виконавчої влади у справах міграції є Державна міграційна служба. Відповідальність за визначення міграційної політики несуть Міністерство внутрішніх справ України (МВС) та Міністерство соціальної політики. При здійсненні міграційної політики ДМС України взаємодіє з Державною прикордонною службою, СБУ, поліцією, та іншими органами влади. Наприклад СБУ виявляє та ліквідує канали нелегальної міграції, затримує організаторів такої міграції. Державна прикордонна служба забезпечує цілісність державного кордону,

нейтралізує осіб, які намагаються перетнути кордон у нелегальний спосіб. Національна поліція веде слідчі дії, затримує нелегалів на території країни.

Українські науковці зазначають, що у 2000-х рр. Україна посідала четверте місце у світі за чисельністю мігрантів, поступаючись США, Росії та Німеччині. У 2011 р. в Україні прийняли Концепцію державної міграційної політики, яка має багато вад, однак передбачає наступні механізми реалізації державної міграційної політики [88]:

- «вдосконалення законодавства України щодо регулювання всіх типів міграції;

- міжнародне співробітництво України щодо регулювання міграційних процесів;

- створення спеціальних програм у міграційній сфер; модернізація та реорганізація відомств, які займаються міграційною політикою»[88]

- Також правове регулювання міграційних процесів в Україні здійснюється на основі низки законів. Незважаючи на багато вад Концепції прийнятої у 2011 р., у ній закладено важливі пропозиції, щодо покращення управління міграційними процесами. Зокрема серед них:

- «створення системи обліку іноземців, що прибувають до України, з фіксацією їх біометричних даних,

- видача громадянам України документів, в яких містяться їх біометричні дані,

- формування єдиної бази паспортних документів громадян України, іноземців та осіб без громадянства»[88]

Сьогодні державна міграційна політика формується за такими принципами:

- «право вільного пересування територією України, вибору постійного місця проживання (якщо для цього є законні підстави),

- збереження державної безпеки та національних інтересів,

- захист прав та свобод громадян України, недопущення дискримінації іноземців,
- запобігання масовим та стихійним нерегульованим міграційним процесам,
- протидія незаконній міграції, працевлаштуванню мігрантів та торгівлі людьми»[88].

«Міграційна політика покликана сприяти економічному зростанню країни, зміцненню національної безпеки, дотриманню правил визнаних міжнародною спільнотою. Вона здійснюється на основі тих процесів в економіці, політиці, соціальній сфері та інших напрямках, які мають місце в сучасній Україні. На сучасному етапі, внаслідок постійних змін та глобалізації, особливо актуальним є питання прогнозування міграційних процесів. Україна дотримується основних міжнародних норм щодо міграції – захист прав нелегала, боротьба з організованою злочинністю у сфері нелегальної міграції, протидія порушенню кордонів» [51, 472 с.].

Держава здійснює різноманітні методи, щодо регулювання міграційних процесів. Якщо говорити про економічні, то варто зазначити систему податків, бюджетне фінансування, інвестиції, кредити, інше. Ці методи покликані знизити незаконне працевлаштування нелегалів, обмежити чисельність робочої сили, яка покидає країну. Організаційні методи – моніторинг, аналіз, облік міграційних процесів, інформаційне забезпечення та міжнародне співробітництво. Дослідниця І. Кресіна виділяє два напрямки протидії нелегальній міграції. «Перший – формування законодавчих механізмів щодо експлуатації мігрантів (боротьба з роботодавцями, які залучають нелегалів, легалізація мігрантів, захист жертв торгівлі людьми та інші). Другий – формування інституційних механізмів протидії експлуатації мігрантів (статистика, кооперація між відомствами, створення навчальних програм та багато іншого)» [43, С. 174-180.].

Дослідники виділяють такі «основні принципи державного регулювання зовнішньої міграції: цілеспрямованість; комплексність; системність;

ефективність; баланс інтересів. Цілеспрямованість залежить від загальної стратегії соціально-економічного розвитку країни. Якщо говорити про комплексність, то цей принцип полягає у тому, що міграційну політику не можливо формувати без врахування ситуації на ринку праці. Системність означає те, що міграційна політика розвивається в контексті інших процесів, які мають місце у державі (демографія, економіка, соціальна сфера, інші). Ефективність передбачає розвиток міграційних процесів таким чином, що при мінімальних фінансових та соціальних затратах досягається максимальний економічний ефект. Балансу інтересів можна досягти шляхом збалансованого відношення до всіх складових міграційного процесу» [94, С.252-257].

Якщо аналізувати сучасну міграційну політику України, то, на нашу думку, у ній існує дуже багато гострих проблем. Одна з таких проблем – облік мігрантів. Досі не розроблено дієвої системи ідентифікації іноземців згідно міжнародної бази даних. Різноманітні експерти та аналітики постійно наголошують на тому, що офіційна статистика суттєво відрізняється від реальної. Причини тому: недостатнє володіння інформацією органами влади, намагання не псувати показники. В країні не можливо встановити точну чисельність населення, годі вже казати про чисельність мігрантів, адже останній перепис населення проходив у далекому 2001 р., в Україні йде повномасштабна війна. Офіційна статистика вказує лише чисельність тих нелегалів, яких вдалось затримати на кордонах країни чи на її території. Владні структури не володіють достатньою інформацією щодо реальної статистики нелегальної міграції, не бажають псувати офіційну статистику іншими цифрами. «У 2017 р. на кордонах з ЄС було затримано 680 нелегалів, а у 2018 р. – 842. Лєвова частка їх прагнула перетнути кордони з Словаччиною. Серед затриманих нелегалів – 332 в'єтнамці, 151 мешканець Бангладешу, 103 молдовани, 70 турків. Якщо говорити про нелегалів, які порушували правила перебування в Україні, то у 2018 р. було затримано 2100 осіб – 1372 мешканці Молдови та 141 росіянина» [32, С.67-71] Так, дослідники Д. Йосифович та В.Братковський стверджують, що «у 2017 р. поліція ідентифікувала 349 жертв торгівлі людьми, а у 2018 р.

таких осіб було 275. Натомість міжнародні організації стверджують, що у 2017 р. було 1256 таких осіб, а 2018 р. – 1265» [32, С.67-71]. За даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), «починаючи з 1991 р. жертвами торгівлі людьми стали понад 260 тис. українців» [16].

Серед сучасних проблем, актуальних загроз та характерних тенденцій міжнародної міграції загалом та міграційних процесів в Україні, зокрема, можна виділити постійне зростання масштабів нелегальної міграції. Цьому сприяють неухильне посилення контролю над міграційними процесами в країнах Європейського Союзу та суттєве скорочення можливостей для громадян країн третього світу реалізувати право на вільне пересування. На цьому тлі прогресує поглиблення економічної прірви між високорозвиненими та слаборозвиненими державами неминує призводити до інтенсивного пошуку мігрантами нелегальних шляхів проникнення на територію Євросоюзу.

Великою проблемою міграційної політики сучасної держави є корупція. Не секрет, що нелегальна міграція перетворилась на надзвичайно прибутковий бізнес, який за прибутками наближується до торгівлі наркотиками. За даними СБУ, щороку організованими шляхами на територію країни користуються не менше 50 тис. нелегалів. Кожен, аби потрапити через Україну до Європи, сплачує від 7 до 15 тис. доларів. Таким чином виходить сума у 500 млн. доларів. І це за найменшими підрахунками. Маючи величезні кошти, організатори нелегальної міграції мають зв'язки у владних структурах (корумповані офіцери силових структур, представники влади та інші). Тож, потрібно також боротись насамперед з корупцією у владі, аби перекрити канали нелегальної міграції.

Ще одна проблема сучасної нелегальної міграції в Україні – добре налагоджена система каналів, якими мігранти через Україну потрапляють до країн Євросоюзу. Дослідниця І. Кресіна стверджує, що «аналітики СБУ називають шість постійних міжнародних каналів незаконного переправлення

мігрантів: 1) Індो-пакистанський (пролягає з Індії через Іран, Україну до Європи), 2) Шрі-ланкійсько-бангладеський (Шрі-Ланка – Об'єднані Арабські Емірати – Болгарія – Росія – Україна – Західна Європа), 3) Афганський (Афганістан – Пакистан – Іран – Азербайджан – Росія – Україна – Західна Європа), 4) Китайський (Пекін - Москва - Київ - Львів - Пшемисль - Краків - країни Західної Європи), 5) В'єтнамський (громадяни В'єтнаму, які осіли ще в добу СРСР або прибули до України туристичними каналами), 6) Арабсько-курдський (громадяни Іраку, Ірану, Сирії, Єгипту та інших країн)» [43, С. 174-180.]

Те, що українські кордони захищені на недостатньому рівні, а у владі багато корупціонерів, свідчить скандал, який спалахнув у 2015 р., коли журналісти довідались, що частина українсько-угорського кордону на Закарпатті перебуває у приватних руках. «В Берегівському районі Закарпатської області окремим людям роздали 134 гектари землі, включаючи 5 км вздовж лінії кордону. Ці ділянки згодом опинились у власності кількох осіб, на ділянках з'явилися будиночки, вишки спостереження. Ділянки охороняла озброєна охорона, яка мала тепловізори та іншу техніку. На ділянках росли густі кущі, де можна було переховувати нелегалів, що й робили. Вночі охорона ділянок слідкувала за переміщенням українських прикордонників і вибравши момент, переправляла через кордон групи нелегалів» [11]. Колишній Головний військовий прокурор України, А. Матіос заявив, що 150 км кордону з Угорщиною взагалі знаходиться у приватних руках. Матіос також заявив про те, що прикордонники не мають повноцінного доступу до цієї ділянки» [39].

Незважаючи на те, що Україна приєдналась до різних міжнародних конвенцій та договорів щодо протидії нелегальній міграції, у власному законодавстві країни існує багато прогалин. Незважаючи на те, що стаття 332 Кримінального кодексу передбачає кримінальне покарання за незаконний перетин кордону, у Кодексі немає переліку усієї сукупності дій, спрямованих на організацію незаконної міграції. На нашу думку, недостатньо забезпечена протидія незаконного ввезення мігрантів морським шляхом. Великою

проблемою є депортація нелегалів, адже у законодавстві чітко не прописано механізми депортації. До того ж нелегали часто знищують свої документи або передають їх перевізникам. Оскільки влада інших країн неохоче співпрацює з Україною у питаннях повернення своїх громадян, то отримати дані щодо особи таких нелегалів та ідентифікувати їх дуже важко.

Ще однією проблемою міграційного законодавства України є відсутність ефективного кордону з росією (мова йде про період до 24 лютого 2022 р.). Незважаючи на те, що Київ підписав у 1998 р. Угоду про співпрацю з протидії нелегальній міграції з СНД, в ній не було жодних ефективних механізмів щодо депортації мігрантів. Тож якщо у Євросоюзі схопили та депортували до України нелегала, який прибув з росії, українська влада просто не може депортувати його назад. Дослідник Мота справедливо зауважує те, що «на неналежному рівні організована протидія нелегальній міграції на морських шляхах, оскільки на даний момент Україна практично не контролює акваторію Азовського моря, і не має належних засобів для контролю в портах Одеси, Миколаєва, Очакова та інших» [61].

Вагомою проблемою сучасної міграційної політики України є й те, що нелегали потрапляють до України з підробними документами високої якості, які важко розпізнати навіть прикордонникам Євросоюзу. Це й паспорти громадян ЄС, ID-карти, різноманітні посвідчення, які виготовлені на оригінальному матеріалі. А це свідчить, що організатори кримінального бізнесу мають доступ до потужної виробничої бази. Без зв'язків у владі такий механізм реалізувати неможливо. «У жовтні 2021 р. СБУ викрила мешканця Хмельницької області, який допомагав іноземцям перетнути кордон з ЄС за допомогою сфальшованих документів. Вартість такої послуги становила 5 тис. доларів з однієї людини. Зловмисник передавав іноземцям внутрішні та закордонні паспорти ЄС, водійські посвідчення та інші документи» [79]

Таким чином, міграційна політика сучасної України побудована на законодавстві, стратегії міграційної політики та асоціації з Євросоюзом. У

міграційній політиці Україна відстоює національні інтереси, дотримується основних прав та свобод людини. Якщо говорити про проблеми сучасної міграційної політики України – це недостатньо розвинута нормативно-правова база, корупція у владі, наявність добре організованої нелегальної міграції, відсутність ефективного аналізу ситуації. Ще одна з таких проблем – облік мігрантів. Досі не розроблено дієвої системи ідентифікації іноземців згідно міжнародної бази даних. Офіційна статистика суттєво різниться від реальної, що відбувається через недостатнє володіння інформацією органами влади, намагання не псувати показники. В країні не можливо встановити точну чисельність населення, офіційна статистика вказує лише чисельність тих нелегалів, яких вдалось затримати на кордонах країни чи на її території.

3.2 Шляхи вдосконалення державної міграційної політики щодо запобігання появі нелегальної міграції у контексті євроінтеграції

Співпраця України з ЄС розвивається за трьома основними напрямками:

- працевлаштування та соціальний захист мігрантів;
- розбудова інфраструктури охорони кордону;
- запобігання нелегальній міграції за кошти ЄС.

«Україна забезпечила свободу пересування українців територією Євросоюзу. Україні варто багато повчитись у ЄС, оскільки в Європі на порядок вищі соціальні стандарти та рівень життя населення, ефективно діють закони, потужна економіка та великий досвід боротьби з нелегалами» [51]

Першим кроком, після підписання Угоди про асоціацію з ЄС, стало створення окремого органу, який займається міграційними питаннями – ДМСУ. Аналітики наголошують на тому, що Україна може розвивати з країнами ЄС спільні проекти у міграційній сфері, запровадити циркулярну міграцію. Україна може запозичити у європейських країн плани інтеграції мігрантів у суспільство, прийом мігрантів за вакансіями на ринку праці (кваліфіковані працівники).

Україна зробила чимало кроків у вдосконаленні свого законодавства, зокрема було прийнято Закон про зовнішню трудову міграцію, Стратегію державної міграційної політики. Водночас, вважаємо, що законодавство потрібно реформувати й надалі. Реформувати потрібно й органи виконавчої влади, удосконалювати міграційну статистику. Питання співробітництва України та ЄС в сфері міграції та ринків праці можна знайти у Розділі III «Юстиція, свобода та безпека» Угоди про асоціацію [86]. У Ст 16 угоди вказано, що «сторони проводять спільне управління міграційними потоками, здійснюють боротьбу з нелегальною міграцією. Україна та ЄС узгодили розвиток превентивної політики щодо боротьби з нелегальною міграцією, розвивають боротьбу зі злочинними групами, які здійснюють торгівлю людьми та незаконне переправлення осіб через кордон. Україна та ЄС домовились посилювати безпеку документів, аби нелегали не могли перетинати кордони використовуючи підробні» [86].

Закон про зовнішню трудову міграцію був прийнятий у 2015 р. Згідно з цим документом, «трудова мігранти повинні мати офіційне працевлаштування у країні, сплачувати податки, отримувати соціальні гарантії. Закон передбачає контроль за працевлаштуванням іноземців, який повинні здійснювати органи центральної влади» [25].

Дослідники Ю. Луценко та А. Тарасюк стверджують, що «співпраця із Заходом дозволить Україні розвивати селекційну міграційну політику (залучати тих мігрантів, які сприятимуть розвитку країни), збільшити чисельність населення» [46, С.1-21]. Україна повинна укласти різноманітні угоди з іншими країнами щодо працевлаштування мігрантів.

Дослідник В. Костенко стверджує, що «міграційний досвід Євросоюзу щодо нелегалів можна поділити на дві групи заходів. Перша з них – легалізація, враховуючи стан здоров'я та наявність візи. Друга – покарання осіб, які беруть участь у нелегальній міграції (перевізники, роботодавці, власники житла)». [40, С. 106-114].

Щоб покращити міграційний клімат, держава повинна провести багато перетворень. Одне з них – ліквідувати дисбаланс у фінансовій системі. Адже сьогодні значні кошти йдуть на поповнення золотовалютних запасів Національного банку України, повернення попередніх боргів. На нашу думку, потрібно перебудувати вітчизняну промисловість. Внаслідок агресії російської федерації, лєвова частка промисловості України практично знищена. Тому її доведеться відбудувати з нуля та створювати підприємства, які будуть орієнтовані на співпрацю з Євросоюзом, США, країнами Африки та Азії. В Україні потрібно створювати вакансії з гідною оплатою праці. Тоді іноземці не шукатимуть роботу у Німеччині, Франції та інших країнах. Влада повинна повністю реформувати податкову систему.

Європейські аналітики наголошують на тому, що українська влада повинна рішуче боротись з працедавцями, які надають роботу нелегалам, виплачують зарплату у конвертах, не надаючи працівнику жодного соцпакету (відпустки, лікарняні, інше). Дослідниця О. Риндзак зазначає, що «українська влада повинна створити досконалий прикордонний контроль, запровадити суворі покарання для нелегалів та осіб, які залучені до організації нелегальної міграції, розвивати візову політику та систему реадмісії, сформувати дієву систему інтеграції нелегалів в українське суспільство. У взаємодії з європейськими країнами, Україна може розробити дієвий превентивний міграційний менеджмент. Задля цього потрібно посилити превентивні заходи міграційної політики – перекрити канали нелегальної міграції, інформувати громадян які небезпеки несе нелегальна міграція, інформувати мігрантів щодо ризиків нелегального прибуття до країни (загроза стати рабом, бути пограбованим чи навіть загинути)» [74].

Заходи, щодо запобігання нелегальній міграції можна знайти у Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 р» [72]. Це і вдосконалення нормативно-правової бази протидії нелегальній міграції та заходів юридичної відповідальності за порушення міграційного законодавства України. Стратегія також передбачає «покращення системи державного

контролю в'їзду та перебування (проживання) іноземних громадян і осіб без громадянства на території України» [72]. В документі мова йде й про здійснення процедури реадмісії та забезпечення функціонування спеціальних установ для утримання іноземців.

Співпраця України та ЄС у протидії нелегальній міграції передбачає фінансування європейськими країнами програми інтеграції нелегалів до суспільства, коли мігранти отримують змогу вивчати мову, культуру, традиції та законодавство України. О. Малиновська, розглядаючи шляхи вдосконалення міграційної політики України стверджує, що «вона повинна враховувати положення Глобальної угоди щодо міграції, яку підписали у 2018 р. Україна повинна дбати й за національні інтереси, порівнювати їх сумісність з міжнародною системою» [52, С. 9-15].

Дослідниця А. Фітісова стверджує, що «Україні потрібно вдосконалювати міграційну статистику, координувати її з відповідними європейськими та міжнародними системами. Потребує деталізованих даних про вік та стать мігрантів міграційна система. Україні потрібно провести детальний аналіз ринку праці і вже відштовхуючись від цього, залучати мігрантів» [91, С.57-63]

О. Позняк, аналізуючи Стратегію державної міграційної політики зазначає, що «іноземці не можуть успішно інтегруватись в українське суспільство через низький рівень офіційного працевлаштування, труднощі з оформленням дозволів на ведення бізнесу (бюрократизм). Держава повинна надати іноземним студентам можливість працювати в Україні, провести опитування становища іноземців» [70].

Таким чином, підписавши Угоду про асоціацію з Євросоюзом, Україна отримала хорошу можливість реформувати своє міграційне законодавство, посилити охорону кордонів (технічне оснащення, візовий режим). Та найголовніше – Київ отримує доступ до інформації, яку надає ЄС (канали міграції, реальна кількість мігрантів). Україна може вдосконалювати боротьбу з нелегальною міграцією, шляхом взаємодії з Євросоюзом у захисті документів, співпраці силовиків України та країни ЄС. Українські митники,

прикордонники, працівники міграційної служби можуть переймати досвід у своїх закордонних колег, отримувати у них цінну інформацію, проводити спільні операції. Нелегали використовують сфальшовані документи високої якості, тому у ЄС є значно більше можливостей виявити такі підробки та вжити заходів. Як один з дієвих методів боротьби з нелегальною міграцією, влада України може запровадити суворі покарання для перевізників та роботодавців, які надають допомогу нелегальним мігрантам. Співпраця України та ЄС у протидії нелегальній міграції передбачає фінансування європейськими країнами програми інтеграції нелегалів до суспільства, коли мігранти отримують змогу вивчати мову, культуру, традиції та законодавство України.

3.3 Реалізація міграційної політики у Миколаївській області

Аналізуючи особливості реалізації міграційної політики у Миколаївській області щодо нелегальної міграції потрібно пам'ятати, що область має вихід до моря та не межує з іншими країнами. Тож нелегали можуть потрапити до області або використовуючи підроблені документи, або морським шляхом. Аналізуючи дані міграційного профілю України за 2018 р.,» найбільше нелегалів було виявлено в Одеській області (14,9% від загалу), Харківській (13,7%), Київській (6,4%). Міграційний профіль України за 2018 р. Державна міграційна служба України» [56]. У 2020 р. ці співвідношення не змінилися – Одеська та Харківська області зберігали першість. Миколаївська область у звітах не значиться, оскільки в регіоні не спостерігається велика кількість затриманих нелегалів. Ситуація з нелегалами в регіоні не критична, однак випадки нелегальної міграції мають місце.

«У 2017 р. СБУ спільно з національною поліцією провели спецоперацію, в результаті якої було затримано четверо громадян Узбекистану, які займалися трудовою діяльністю, не маючи на це відповідних дозволів. Відповідно до українського законодавства, іноземцям скоротили термін перебування в країні.

Також в ході операції було затримано громадянина Індії, який намагався укласти фіктивний шлюб. Чоловіка у примусовому порядку депортували. СБУ у співпраці з оперативно-розшуковим відділом ДПС України в м. Миколаєві виявили громадянку Азербайджану, яка намагалась легалізуватись в Україні, використовуючи сфальшовані документи» [65].

У лютому 2018 р. поліція Миколаївської та Чернівецької областей, спільно з працівниками прокуратури, провели спецоперацію, в результаті якої була викрита кримінальна діяльність двох нелегалів. «За допомогою пристрою для зчитування інформації з банківських платіжних карток зловмисники знімали кошти з рахунку клієнтів та завдали збитків на суму понад 600 тис. гривень. Чоловікам загрожує до шести років позбавлення волі. Даний факт свідчить про те, яку шкоду можуть заподіяти нелегали фінансовому сектору країни» [89]

«У вересні 2020 р. миколаївські прикордонники затримали групу нелегалів з Гвінеї (трьох осіб), які досягли Очакова пливучи, втікаючи з іноземного судна. Чоловіки нелегально потрапили на судно, прагнули досягти України, а вже далі прямувати до Євросоюзу» [66]. І це лише окремі факти, та й ті, які стали відомі органам влади. Щодо реальної статистики, то вона як й загальна статистика по Україні має дещо інші цифри ніж офіційна. Якщо зазначити основні місця в яких вдається знаходити нелегальних мігрантів, то це найчастіше стихійні ринки або заклади харчування власники яких також мають іноземне походження.

Отже, в якості дій, спрямованих на посилення боротьби з нелегальною міграцією в Миколаївській області пропонується посилити контроль у портах, більш ретельно перевіряти судна, вести патрулювання у прибережних водах, оскільки область має вихід до моря та не межує з іншими країнами. Тож нелегали можуть потрапити до області або використовуючи підроблені документи, або морським шляхом. Варто посилити перевірки документів у міжнародному аеропорті. Органи влади повинні провести глибокий аналіз

проблеми щодо нелегалів у Миколаївській області, зробити певні висновки та вживати відповідних заходів, визначених законодавством України.

Висновки до третього розділу.

1. Міграційна політика сучасної України побудована на законодавстві, стратегії міграційної політики та асоціації з Євросоюзом. У міграційній політиці Україна відстоює національні інтереси, дотримується основних прав та свобод людини. Якщо говорити про проблеми сучасної міграційної політики України – це недостатньо розвинута нормативно-правова база, корупція у владі, наявність добре організованої нелегальної міграції, відсутність ефективного аналізу ситуації. Ще одна з таких проблем – облік мігрантів. Досі не розроблено дієвої системи ідентифікації іноземців згідно міжнародної бази даних. Офіційна статистика суттєво різниться від реальної, що відбувається через недостатнє володіння інформацією органами влади, намагання не псувати показники. В країні не можливо встановити точну чисельність населення, офіційна статистика вказує лише чисельність тих нелегалів, яких вдалось затримати на кордонах країни чи на її території.

2. Підписавши Угоду про асоціацію з Євросоюзом, Україна отримала хорошу можливість реформувати своє міграційне законодавство, посилити охорону кордонів (технічне оснащення, візовий режим). Та найголовніше – Київ отримує доступ до інформації, яку надає ЄС (канали міграції, реальна кількість мігрантів). Україна може вдосконалювати боротьбу з нелегальною міграцією, шляхом взаємодії з Євросоюзом у захисті документів, співпраці силовиків України та країни ЄС. Українські митники, прикордонники, працівники міграційної служби можуть переймати досвід у своїх закордонних колег, отримувати у них цінну інформацію, проводити спільні операції. Нелегали використовують сфальшовані документи високої якості, тому у ЄС є значно більше можливостей виявити такі підробки та вжити заходів. Як один з дієвих методів боротьби з нелегальною міграцією, влада України може

запровадити суворі покарання для перевізників та роботодавців, які надають допомогу нелегальним мігрантам. Співпраця України та ЄС у протидії нелегальній міграції передбачає фінансування європейськими країнами програми інтеграції нелегалів до суспільства, коли мігранти отримують змогу вивчати мову, культуру, традиції та законодавство України.

3. У якості дій, спрямованих на посилення боротьби з нелегальною міграцією в Миколаївській області пропонується посилити контроль у портах, більш ретельно перевіряти судна, вести патрулювання у прибережних водах, оскільки область має вихід до моря та не межує з іншими країнами. Тож нелегали можуть потрапити до області або використовуючи підроблені документи, або морським шляхом. Варто посилити перевірки документів у міжнародному аеропорті. Органи влади повинні провести глибокий аналіз проблеми щодо нелегалів у Миколаївській області, зробити певні висновки та вживати відповідних заходів, визначених законодавством України.

ВИСНОВКИ

1. Питання нелегальної міграції достатньо ґрунтовно висвітлене у сучасній українській історіографії. Слід насамперед згадати праці А. Моти, О. Малиновської, О. Риндзак. Багато українських дослідників зосередили свою увагу на міграційному законодавстві США, Канади, Великої Британії, та країн Євросоюзу. Мова йде про І. Толкачову, Т. Созанського, Т. Рудика, Т. Звездну, Р. Стаканова, Л. Вовчук, В. Вдовиченко, Х. Фогель, інших. Ряд дослідників у своїх працях розглядають взаємодію України та Євросоюзу у міграційній сфері – Н. Бортник, М. Градовська, Д. Беседа, О. Лаба, М. Чулаєвська, інші.

Міжнародне законодавство у сфері міграції базується на тих законах, які захищають особисту свободу та права будь-якої людини. Це Загальна декларація прав людини 1948 р., Женевська конвенція 1951 р., постанови та інші документи ООН. Міграційне законодавство країн ЄС будується на Шенгенських законах, Дублінській декларації та Кодексах, які передбачають свободу пересування у межах Євросоюзу, допомогу біженцям. У роботі використано низку термінів та визначень, серед яких можна зустріти «міграцію», «нелегальну міграцію», «реадмісію», «депортацію» та інші. Міграція у перекладі з латинської означає «переміщення». Серед дослідників немає єдиної точки зору на визначення поняття «міграції». Зазвичай цей термін використовують науковці для визначення процесу переміщення людей всередині однієї країни або з однієї країни до іншої.

2. Аналізуючи законодавчу та нормативно-правову базу дослідження в Україні, доходимо висновку, що багато документів, які стосуються протидії нелегальній міграції застаріли, вони переважно були прийняті ще у 1990-х – на початку 2000-х рр., й не відповідають сучасним реаліям. Наразі в Україні діє Закон України «Про імміграцію», прийнятий 7 червня 2001 року. На нашу думку, цей Закон потребує вдосконалення, хоча до нього вносили багато правок. Прийнята Концепція з міграційної політики у 2011 р. не вказує чітких

пропозицій щодо боротьби з нелегальною міграцією. На нашу думку, українське законодавство у сфері протидії нелегальній міграції далеке від досконалості, проте можна спостерігати багато позитивних змін після 2014 року, оскільки підписавши у Угоду про асоціацію з Євросоюзом, Україна почала реформувати своє законодавство у відповідності до норм і принципів ЄС.

3. Міграційне законодавство США, Канади та Великобританії має на меті залучити насамперед кваліфікованих мігрантів, які зможуть принести користь країні, також враховується знання мови, освіту, досвід роботи. Для боротьби з нелегальними мігрантами уряди вищезазначених країн виділяють великі кошти, вводять суворі покарання (від штрафів до ув'язнення) для перевізників та працедавців, які надають допомогу нелегалам. Попри це, спостерігається збільшення потоків нелегальних мігрантів до цих країн, через економічну кризу, війни в їхніх країнах, також їх приваблює високий рівень життя в економічно розвинутих країнах, високі зарплати та багато вакансій.

Країни Євросоюзу прагнуть дотримуватись основних прав та свобод людини, виробити спільну політику, водночас вони намагаються зробити міграцію контрольованою. Великою проблемою країн Євросоюзу є те, що вони не можуть узгодити єдину політику протидії мігрантам, зокрема вони не дійшли згоди, щодо рівномірного розселення біженців по усіх країнах ЄС. Мігранти створюють чимало проблем для країн Євросоюзу. Насамперед, нелегали погіршують криміногенну ситуацію в країнах Європи. Німеччина та Франція, як основні країни, куди прямують мігранти, намагаються інтегрувати мігрантів у суспільство. Категорично відмовляються приймати біженців Угорщина та Польща. По-друге, Євросоюз опинився у замкнутому колі, оскільки прагне поєднати контраверсійні речі – дотримуватись основних прав мігрантів та жорстко боротись з нелегалами. Аналізуючи протидію нелегальній міграції різними країнами слід зазначити, що жодна з країн не виробила ідеального рецепту протидії цьому явищу. Незважаючи на депортації, тюремні

ув'язнення, будівництво стін, кількість мігрантів до США та інших країн лише зростає.

4. Міграційна політика сучасної України побудована на законодавстві, стратегії міграційної політики та асоціації з Євросоюзом. У міграційній політиці Україна відстоює національні інтереси, дотримується основних прав та свобод людини. Якщо говорити про проблеми сучасної міграційної політики України – це недостатньо розвинута нормативно-правова база, корупція у владі, наявність добре організованої нелегальної міграції, відсутність ефективного аналізу ситуації. Ще одна з таких проблем – облік мігрантів. Досі не розроблено дієвої системи ідентифікації іноземців згідно міжнародної бази даних. Офіційна статистика суттєво різниться від реальної, що відбувається через недостатнє володіння інформацією органами влади, намагання не псувати показники. В країні не можливо встановити точну чисельність населення, офіційна статистика вказує лише чисельність тих нелегалів, яких вдалось затримати на кордонах країни чи на її території.

5. Підписавши Угоду про асоціацію з Євросоюзом, Україна отримала хорошу можливість реформувати своє міграційне законодавство, посилити охорону кордонів (технічне оснащення, візовий режим). Та найголовніше – Київ отримує доступ до інформації, яку надає ЄС (канали міграції, реальна кількість мігрантів). Україна може вдосконалювати боротьбу з нелегальною міграцією, шляхом взаємодії з Євросоюзом у захисті документів, співпраці силовиків України та країни ЄС. Українські митники, прикордонники, працівники міграційної служби можуть переймати досвід у своїх закордонних колег, отримувати у них цінну інформацію, проводити спільні операції. Нелегали використовують сфальшовані документи високої якості, тому у ЄС є значно більше можливостей виявити такі підробки та вжити заходів. Як один з дієвих методів боротьби з нелегальною міграцією, влада України може запровадити суворі покарання для перевізників та роботодавців, які надають допомогу нелегальним мігрантам. Співпраця України та ЄС у протидії нелегальній міграції передбачає фінансування європейськими країнами

програми інтеграції нелегалів до суспільства, коли мігранти отримують змогу вивчати мову, культуру, традиції та законодавство України.

6. У якості дій, спрямованих на посилення боротьби з нелегальною міграцією в Миколаївській області пропонується посилити контроль у портах, більш ретельно перевіряти судна, вести патрулювання у прибережних водах, оскільки область має вихід до моря та не межує з іншими країнами. Тож нелегали можуть потрапити до області або використовуючи підроблені документи, або морським шляхом. Варто посилити перевірки документів у міжнародному аеропорті. Органи влади повинні провести глибокий аналіз проблеми щодо нелегалів у Миколаївській області, зробити певні висновки та вживати відповідних заходів, визначених законодавством України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко А. М., Смаглий А. А. Кримінологічний погляд на зв'язок міграції та злочинності / Матеріали II-го Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 16-17 березня 2018 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. - С.14-17
2. Батиргарєєва В. С. Щодо сучасних рис явища торгівлі людьми в Україні та особливостей його запобігання / Матеріали II-го Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 16-17 березня 2018 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. - С. 21-26.
3. Беседа Д. Міграційна криза в ЄС та її вплив на безпекову ситуацію в Україні // Кримінологія №12. 2018. - С.299-303.
4. Бортник Н. П. До питання про протидію незаконній міграції./ Сучасні механізми протидії торгівлі людьми : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (4 грудня 2020 року) / упор. Г. Я. Савчин, У. О. Цмоць. Львів : ЛьвДУВС, 2020. - С.11-18.
5. Буреш І. В. Державне регулювання у сфері протидії торгівлі людьми в Україні // Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 7. - С.115 - 118.
6. Вдовиченко В. Виклики італійської міграційної політики в контексті підходів Євросоюзу // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. - 2015. - Вип. 24. - С. 251-272.
7. Велика Британія оновлює законодавство у сфері національної безпеки. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/velyka-brytaniya-onovlyuye-zakonodavstvo-u-sferi-natsionalnoyi>

8. Вовчук, Л., Авдюшкіна, І. Політика Франції у сфері врегулювання проблеми нелегальної міграції. Старожитності Лукомор'я. 2021. №5. - С.165-172.

9. Волощук О. Торгівля людьми та незаконне ввезення мігрантів: проблеми розмежування / Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації: Матеріали I Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.) / [редкол.: Н. Д. Гетьманцева (голова), О. В. Кіріяк (відпов. секр.) та ін.]. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. - С.144-146

10. Гільченко О. Л. Сучасна міграційна політика Франції // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. - 2016. - Вип. 16. - С.191-199.

11. Гомон Д. Приватний кордон Аттіли. Як на Закарпатті організували 5-кілометрову дірку для контрабанди 17 листопада, 2017 URL: https://espreso.tv/article/2017/11/17/specoperaciya_pryvatnyu_kordon

12. Градовська М. О. Вплив міграційної кризи в країнах ЄС на безпекову ситуацію в країні // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія:Юриспруденція. 2018. №35. Том 2. - С.92-96.

13. Гребіник Я. Політична реакція країн ЄС на міграційну кризу. Теорія та методика навчання суспільних дисциплін : науково-педагогічний журнал. 2018. № 1(6). - С.139–142.

14. Гузела М. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України як фактор нелегальної міграції: особливості розслідування кримінальних проваджень в процесі здійснення кримінального переслідування // Law.2018; Випуск 5, Номер 902. - С.120-124.

15. Дракохруст Т. В. Адміністративно-правове регулювання міграції у Канаді // Юридичний вісник. - Одеса: Гельветика - 2019. - № 4. - С.60-65.

16. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми: Україна, Молдова, Білорусь та Грузія, 2019. International Organization for Migration. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/iom_regional_ct_survey_2019_ukr_print.pdf

17. Дублинская конвенція 1990 г. URL: <chrome-extension://mhjfbmdgcfjbbpaeojojfohoefgiehjai/index.html>

18. Ємець О. М., Руснак Д. І. Міжнародно-правова заборона работоргівлі як однієї з форм торгівлі людьми / Сучасні механізми протидії торгівлі людьми : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (4 грудня 2020 року) / упор. Г. Я. Савчин, У. О. Цмоць. Львів: ЛьвДУВС, 2020. - С.49 - 54.

19. Загальна декларація прав людини. Документ 995_015, поточна редакція. – Прийняття від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

20. Закон Великобритании об иммиграции 2016 года (Immigration Act 2016) // Официальный сайт Национального архива Великобритании, 2016. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2016/19/section/35/enacted>

21. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень судового захисту іноземців та осіб без громадянства і врегулювання окремих питань, пов'язаних з протидією нелегальній міграції» Документ 1379-VIII, чинний, поточна редакція – Прийняття від 19.05.2016 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1379-19#Text>

22. Закон «Про Державну прикордонну службу України». Документ 661-IV, чинний, поточна редакція – Редакція від 02.04.2022, підстава - 2133-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>

23. Закон «Про імміграцію». Документ 2491-III, чинний, поточна редакція — Редакція від 18.07.2020, підстава - 693-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>

24. Закон України «Про основи національної безпеки України» Документ 964-IV, втратив чинність, поточна редакція – Втрата чинності від 08.07.2018, підстава - 2469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>

25. Закон «Про зовнішню трудову міграцію» Документ 761-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 27.12.2019, підстава - 341-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>

26. Закон «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства». Документ 3773-VI, чинний, поточна редакція – Редакція від 15.10.2022, підстава - 2623-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>

27. Заречна В. К. Незаконна міграція та переправлення людей через державний кордон / Матеріали II-го Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 16-17 березня 2018 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. - С.192-195.

28. Заставна О. П. Міграційна політика ЄС в контексті безпеки країн Європейського союзу// Міжнародне право. №1. 2021. - С.276-281.

29. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом у 2019 році. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/pro-vikonannya-ugodipro-asotsiatsiyu-mizh-ukrainoyu-ta-evropeyskim-soyuzom-za-2019-rik.pdf>

30. Зв'язная Т. М. Регулювання міграційної політики у США / Т. М. Зв'язная // Актуальні проблеми держави і права : збірник наук. праць. Вип. 65 / НУ «ОЮА» , редкол. С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін., відп. за вип. В. М. Дрьомін. – Одеса : Юрид. л-ра, 2012. - С.457-462.

31. Іншин М. Про основні засади державної міграційної політики України /Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації : Матеріали I Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.) / [редкол.: Н. Д. Гетьманцева (голова), О.В. Кіріяк (відпов. секр.) та ін.]. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. - С.61-63.

32. Йосифович Д. І., Братковський В. М. Причини торгівлі людьми в Україні / Сучасні механізми протидії торгівлі людьми : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (4 грудня 2020 року) / упор. Г. Я. Савчин, У. О. Цмоць. Львів : ЛьвДУВС, 2020. - С.67-71.

33. Кібальник С. О. Динаміка незаконного переправлення осіб через державний кордон України: соціальні та правові чинники / Матеріали II-го Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 16-17 березня 2018 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. - С.72-76.

34. Ковальчук Я.С. Проблема нелегальної міграції у США та перспективи її вирішення // «Міжнародні відносини». 2020. Випуск 5. - С.160-166.

35. Конвенция Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности. Принята резолюцией 55/25 Генеральной Ассамблеи от 15 ноября 2000 года. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/orgcrime.shtml

36. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. Документ 995_021, чинний, поточна редакція — Редакція від 20.11.2014, підстава - 995_160 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

37. Конвенція про статус біженців (Женевська конвенція) від 28 липня 1951 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011

38. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми. Документ 994_858, чинний, поточна редакція — Ратифікація від 21.09.2010, підстава - 2530-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858#Text

39. Кордон в приватних руках: військовий прокурор розповів про загрозу з боку Угорщини 14.10.2017 URL: <https://incident.obozrevatel.com/ukr/crime/kordon-v-privatnih-rukah-vijskovij-prokuror-rozpoviv-pro-zagrozu-z-boku-ugorschini.htm>

40. Костенко В. О. Актуальні проблеми міграційної політики та підходи до їх вирішення на прикладі Європейського Союзу. Актуальні проблеми політики. 2015. Вип. 54. - С.106-114.

41. Костюк Л. Динаміка міграційної політики Італії упродовж другої половини ХХ – початку ХХІ століття // Україна–Європа–Світ: міжнародний збірник наукових праць: 25-ій річниці Незалежності України присвячено / редкол.: Ю. М. Алексєєв, Л. М. Алексієвець, М. М. Алексієвець [та ін.]. – Тернопіль: ТНПУ, 2016. – Вип. 17. - С.166-171.

42. Кота Я. Ф. Державна політика в сфері протидії торгівлі людьми та незаконній міграції / Матеріали II-го Міжнародного науково-практичного симпозіуму (м. Івано-Франківськ, 16-17 березня 2018 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. - С.195-199.

43. Кресіна І., Стойко О. Нелегальна міграція: проблеми протидії та правового регулювання // Політичний менеджмент. – 2009. – № 3(36). - С.174-180.

44. Лаба О. Напрями співпраці України та Європейського Союзу щодо міграційних питань / О. Лаба// Історико-правовий часопис: журнал / упоряд. О. Крикунов. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. – № 1 (7). - С.46-53.

45. Лондон платитиме Парижу 72 млн євро на рік для стримування нелегальних мігрантів, – ЗМІ 14 листопада 2022 в 12:38 URL: <https://focus.ua/uk/world/536914-london-budet-platit-parizhu-72-mln-evro-v-god-dlya-sderzhivaniya-nelegalnych-migrantov-smi>

46. Луценко Ю. В., Тарасюк А. В. Запобігання нелегальній міграції: у пошуках оптимальної моделі Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2022. № 1(24) : [Електронний ресурс]. С.1-21 URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2022/n1/22lyvpom.pdf>

47. Луцишин Г. Міграційна криза в ЄС: проблема безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних. Humanitarian vision. 2015. Vol. 1. Num. 2. - С.41-46.

48. Мазур І. М. Економічні стимули незаконної міграції та торгівлі людьми / Матеріали II-го Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 16-17 березня 2018 року). – Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2018. - С.85-88.

49. Малиновська О. Сучасний розвиток міграційної політики ЄС та міграційні перспективи України // Демографія та соціальна економіка. 2021, № 2 (44). - С.92-109.

50. Малиновська О. А. Глобальна угода щодо міграції та удосконалення міграційної політики України / Проблеми реалізації Стратегії державної міграційної політики України : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 груд. 2019 р.) / упоряд. О. А. Малиновська. – Київ: НІСД, 2019. - С. 9-15.

51. Малиновська О.А.. Зовнішня міграція громадян України в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: виклики та шляхи реагування / Національний інститут стратегічних досліджень. – URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/bezviz-6eaa1.pdf>.

52. Малиновська О. А. Щодо необхідності розробки і затвердження нової URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/socialna-politika/schodo-neobkhidnosti-rozrobki-i-zatverdzhennya-novoi-redakcii>

53. Международная конвенция о ликвидации всех форм расовой дискриминации. Принята резолюцией 2106 (XX) Генеральной Ассамблеи от 21 декабря 1965 года. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/raceconv.shtml

54. Міграційний рух населення за типом місцевості по регіонах у 2021 році. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ds.htm

55. Міграційний профіль України за 2020 р. Державна міграційна служба України. 2021 URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnix-procesiv/migracijnij-profil.html>

56. Міграційний профіль України за 2018 р. Державна міграційна служба України. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnix-procesiv/migracijnij-profil.html>

57. Миграция URL: <https://www.un.org/ru/global-issues/migration>

58. Мосьондз С. Державна міграційна політика в сучасній Україні (адміністративно-правовий аспект). Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2003. 199 с.

59. Мота А. Ф. Форми профілактики нелегальної міграції органами Державної прикордонної служби України (адміністративно-правовий аспект)//Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право. №11(23), 2021. - С.79-87.

60. Мота А. Ф. Діяльність Державної прикордонної служби України з протидії нелегальній міграції (адміністративно-правовий аспект): монографія. Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2018. 492 с.

61. Мота А. Ф. Запобігання нелегальній міграції в європейському регіоні. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 30 листоп. 2018 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Консультат. місія Європейського Союзу. Харків, 2018. - С.68-70.

62. Мота А. Ф. Адміністративно-правові засади режиму тримання нелегальних мігрантів у місцях, визначених Державною прикордонною службою України // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Сер. «Юрид. науки». 2017. № 884. - С.155-162.

63. Мота А. Ф. Протидія нелегальній міграції на шляхах морського сполучення: стан та перспективи удосконалення. *Lex portus: Юрид. наук. журнал.* 2017. № 4 (6). - С.86-96.

64. Наказ «Про затвердження Положення про Управління міліції міграційного контролю Міністерства внутрішніх справ України» Документ z0380-12, чинний, поточна редакція – Прийняття від 20.02.2012 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0380-12#Text>

65. На Миколаївщині виявлено групу нелегалів 16.06.2017 URL: <https://dmsu.gov.ua/news/region/na-mikolajvshhini-viyavleno-grupu-nelegaliv.html>

66. На Миколаївщині затримали нелегалів з Гвінеї, які уплав дісталися Очакова 15.09.2020 14:32 URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3099911-na-mikolaivsini-zatrimali-nelegaliv-z-gvinei-aki-uplav-distalisa-ocakova.html>.

67. Осадчук Т. До питання про нелегальну трудову міграцію/ Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації: Матеріали I Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.) / [редкол.: Н.Д. Гетьманцева (голова), О.В. Кіріяк (відпов. секр.) та ін.]. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. -С.224-226.

68. Пазій Б. А. Потенційні та реалізовані загрози нерегульованої міграції / Глобальна угода щодо міграції та удосконалення міграційної політики України Проблеми реалізації Стратегії державної міграційної політики України: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 груд. 2019 р.)/ упоряд. О. А. Малиновська. – Київ: НІСД, 2019. -С.98-102.

69. Пак А. К. Проблеми міграційної політики європейських країн і шляхи їх вирішення // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2017. № 6. -С.54-57.

70. Позняк О. В. Проблеми реалізації імміграційної політики України / Глобальна угода щодо міграції та удосконалення міграційної політики України Проблеми реалізації Стратегії державної міграційної політики України : зб.

матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 груд. 2019 р.) / упоряд. О. А. Малиновська. – Київ : НІСД, 2019. - С.63-68.

71. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну міграційну службу України» Документ 360-2014-п, чинний, поточна редакція – Редакція від 04.03.2021, підстава - 149-2021-п URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF#Text>

72. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року Документ 482-2017-р, чинний, поточна редакція — Прийняття від 12.07.2017 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text>

73. Рішення РНБО «Про посилення контролю за в'їздом в Україну, виїздом з України іноземців та осіб без громадянства, додержанням ними правил перебування на території України. Документ n0007525-17, чинний, поточна редакція – Введення в дію від 02.09.2017, підстава - 256/2017 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0007525-17#Text>

74. Риндзак О. Т. Міграційна політика в системі інтеграційних процесів України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. – Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2020. – 516 с.

75. Романюк А. Міграційні процеси у Львівській області // Українські варіанти. – 1997. – № 2 . - С.21-25.

76. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять // Політичний менеджмент. – 2006. – № 2. -С.127-139.

77. Рудак Т. В. Політика Європейського Союзу у сфері протидії нелегальній міграції./ Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації: Матеріали I Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці,

23 жовтня 2020 р.) / [редкол.: Н. Д. Гетьманцева (голова), О.В. Кіріяк (відпов. секр.) та ін.]. – Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. - С.149-151.

78. Саракуца М. О., Пілюк С. В. Правове регулювання боротьби з нелегальною міграцією в ЄС у сучасних умовах // Альманах міжнародного права. Випуск 23. 2020. - С.37-45.

79. СБУ блокувала канал нелегальної «міграції» в ЄС за підробними документами 10:20, 19 жовтня 2021 URL: <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-blokuvala-kanal-nelehalnoi-mihratsii-v-yes-za-pidrobnyumu-dokumentamy>

80. Сльота І. Сучасна міграційна політика Франції та Великої Британії // UA Foreign Affairs. 2014. 12 листопада. URL: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/suchasna-migraciina-politika-franciji-tavelikoji-britan>

81. Созанський Т. І., Борейко Г. Д., Луцик В. В. Кримінальна відповідальність за незаконну міграцію в законодавстві окремих зарубіжних держав / Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації: Матеріали I Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.) / [редкол.: Н.Д. Гетьманцева (голова), О.В. Кіріяк (відпов. секр.) та ін.]. – Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. - С.135-145.

82. Стаканов Р. Д. Еволюція міграційної політики в Канаді // Інвестиції: практика та досвід. - 2013/1. - №2. - С.34-36.

83. Статистичні дані за 9 місяців 2022 року URL:<https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani.html> <https://dmsu.gov.ua>

84. Толкачова І. Політики країн ЄС в сфері протидії нелегальної міграції. / Правові виклики сучасності: міжнародна міграція в умовах глобалізації: Матеріали I Міжнар. наук.-практ. онлайн конф. (Чернівці, 23 жовтня 2020 р.) /

[редкол.: Н. Д. Гетьманцева (голова), О.В. Кіріяк (відпов. секр.) та ін.]. – Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. - С.110-112.

85. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб. (Документ 994_851, чинний, поточна редакція – Ратифікація від 15.01.2008, підстава - 116-VI.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_851#Text

86. Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом / Урядовий портал. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344&cat_id=223223535.

87. Указ Президента Про заходи щодо посилення боротьби з незаконною міграцією Документ 22/2001, поточна редакція – Прийняття від 18.01.2001
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22/2001#Text>

88. Указ Президента Про Концепцію державної міграційної політики Документ 622/2011, поточна редакція - Прийняття від 30.05.2011 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622/2011#Text>

89. У Миколаєві поліцейські викрили нелегальних мігрантів, які за допомогою скімінгу обкрадали картки громадян 27 лютого 2018 р. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/news/u-mykolayevi-policzejski-vykryly-nelegalnyh-migrantiv-yaki-za-dopomogoyu-skimmingu-obkradaly-kartky-gromadyan-3638>

90. Фем'як С. В., Моренчук А. А. Особливості сучасної міграційної політики ФРН // URL: <chrome-extension://mhjfbmdgcfjbbpaeojofohoefgihjai/index.html>

91. Фітісова А. В. Роль міграційної статистики для реалізації Стратегії державної міграційної політики України (переваги гармонізації зі статистикою Євростату)/ Глобальна угода щодо міграції та удосконалення міграційної політики України Проблеми реалізації Стратегії державної міграційної

політики України: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 груд. 2019 р.) / упоряд. О. А. Малиновська. – Київ: НІСД, 2019. - С.57-63.

92. Фогель Х. Є. Політичні аспекти становлення та розвитку міграційної політики Європейського Союзу. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук зі спеціальності 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2017. 248 с.

93. Чулаєвська М.Є. Перспективи співпраці України з ЄС у сфері міграції відповідно до угоди про асоціацію // Інвестиції: практика та досвід №22. 2015. - С.144-147.

94. Шапоренко О. І. Державна міграційна політика: шляхи регулювання та принципи // Право та державне управління. 201., № 2 (35) том 2.- С.252-257.

95. Шмунь Н. В. Міграційна політика: Україна та ЄС. URL: <http://intkonf.org/shmun-nv-sisyuk-lp-migratsiyna-politika-ukrayina-ta-es/>.

96. Alabama HB 56 Act. URL: <https://bit.ly/3tcv4hR>

97. Canadian Multiculturalism Act. URL: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-18.7/page-1.html>

98. Central American Migration: Root Causes and U.S. Policy. URL: <https://sgp.fas.org/crs/row/IF11151.pdf>.

99. Chishti M., Meissner D., Bergeron C. At Its 25th Anniversary, IRCA's Legacy Lives On. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/its-25th-anniversary-ircas-legacy-lives>

100. Criminal Code Act 1995) [Электронный ресурс] // Официальный сайт Австралийского правительства, 2015. URL: <https://www.comlaw.gov.au/Details/C2015C00507>

101. Directive 2008/115/EC on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals. URL: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ>

102. Executive Actions on Immigration 2014. URL: <https://www.uscis.gov/archive/2014-executive-actions-immigration>

103. EU external borders in October: Number of irregular entries on the rise. 2022-11-14. URL: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-external-borders-in-october-number-of-irregular-entries-on-the-rise-7CiZBL>

104. EU-Turkey Agreement: Questions and Answers, press release, 2016 // Official site of the European Commission. URL: http://europa.eu/rapid/pressrelease_MEMO-16-963_en.htm

105. FY 2019 Budget in Brief. – DHS. URL: <https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/DHS%20BIB%202019.pdf>

106. Gelatt J. Under Trump Administration, United States Takes Steps to Narrow Legal Immigration. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/top-10-2017-issue-1-under-trump-administration-united-states-takes-steps-narrow-legal>

107. Global Compact for Safe, Orderly and regular Migration (A/RES/73/195; Resolution adopted by the General Assembly on 19 Desember 2018). http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/73/195

108. Immigration Act 2016. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2016/19/contents/en-acted/data.htm>

109. Immigration Act of 1990. URL: <https://immigration.laws.com/immigration-act-of-1990>

110. Immigration and Nationality Act of 1965. URL: <https://history.house.gov/Historical-Highlights/1951-2000/Immigration-and-Nationality-Act-of-1965>

111. Lejeune C. Immigrants in the United States: "Illegal Aliens" On Their Way To Becoming Emergent "Possible Subjects". N.Y., 2009

112. Les chiffres clés de migration: URL: <https://www.immigration.interieur.gouv.fr/Info-ressources/Etudes-et-statistiques/Chiffres-cles-sejour-visas-eloignements-asile-acces-a-la-nationalite/Nouveaute-Les-chiffres-cles-de-l-immigration-2019-en-28-fiches>

113. Malta Declaration. URL <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2017/01/03/malta-declaration>

114. Migration Statistics Quarterly Report: 27.02.2020. URL: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity>

115. Operational Data Portal. Refugee Situations. The UN Refugee Agency. URL: <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

116. Pierce S., Capps R. As Trump Takes Office, Immigration Enforcement and Policy Poised to Undergo Major Changes and Randy Capps. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/trump-takes-office-immigration-enforcement-and-policy-poised-undergo-major-changes>

117. Scalia G. European migrant crisis, last measures of the EU policy on migration. URL: <http://mediterraneanaffairs.com/european-migrantrcrisis-last-measures-of-the-eu-policy-on-migration/>

118. Secure Fence Act of 2006. URL: <https://www.congress.gov/109/plaws/publ367/PLAW-109publ367>

119. Statistics on migration to Europe. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_en

120. The Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration (GCM). URL: https://refugeesmigrants.un.org/sites/default/files/180711_final_draft_0.pdf

121. Trump wall: How much has he actually built? URL: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-46824649>

122. Turkey 2021 Report. SWD (2021) 290 final/2. European Commission. 19.10.2021. URL: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/turkey-report-2021_en

123. Ukraine – IDP figures: General Population Survey (9 –16 March 2022) URL:<https://dtm.iom.int/reports/ukraine-%E2%80%94-idp-figures-general-population-survey-9-%E2%80%94-16-march-2022>

124. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2020). International Migrant Stock 2020: Destination and origin. POP/DB/MIG/Stock/Rev.2020. URL: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>

125. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n12>